

Buiteninfrastructuur Bosuilstadion (Antwerpen, Provincie Antwerpen)

Projectcode: 2017G46

Juli 2017

ARCHEOLOGIENOTA met uitgesteld traject

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey, Stadsarcheologische Dienst Antwerpen

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Onderzoeksoopdracht	8
1.2.1 Onderzoekskader	8
1.2.2 Juridische context	8
1.2.3 Randvoorwaarden	9
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	11
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	13
1.2.6.1 Methode	13
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	13
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	13
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	13
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	14
1.2.6.6 Wetenschappelijk advies van specialisten	14
1.3 Assessmentrapport	15
1.3.1 Ruimtelijke situering	15
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	16
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	17
1.3.2.2 Geologie	18
1.3.2.2.1 Tertiair	18
1.3.2.2.2 Quartair	19
1.3.2.3 Bodem	20
1.3.2.3.1 Bodemtypes	20
1.3.2.3.2 Bodemerosie	21
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	22
1.3.2.5 Hydrografie	24
1.3.3 Gekende archeologische waarden	25
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	25
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	25
1.3.3.1.2 Historische kaarten	26
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	29
1.3.3.1.4 Controleboringen	32

1.3.3.2	<i>Beschrijving van de gekende archeologische waarden</i>	38
1.3.3.3	<i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	44
1.4	Synthese	45
1.4.1.1	<i>Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed</i>	45
1.4.1.2	<i>Beantwoorden van de onderzoeksvragen</i>	46
Deel 2:	Bibliografie.....	47
Deel 3:	Bijlagen.....	48

FIGURENLIJST (2017G46)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 3: projectgebied op het gewestplan.	9
Figuur 4: visualisatie van de geplande werken op de meest recente orthofoto.	11
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (Bron: Geopunt)	21
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt) ..	22
Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	23
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt)	24
Figuur 14: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: KBR).....	26
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	27
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	27
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	29
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	30
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)	30
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)	31
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	31
Figuur 23: Controleboringen weergegeven op de GRB basiskaart (bron: Geopunt).	32
Figuur 24: Foto boorstaat CB1.	33
Figuur 25: Foto controleboring CB2, put is 15 cm diep met op de bodem een grote steen.	34
Figuur 26: Foto boorstaat CB3.	35

Figuur 27: Foto boorstaat CB4	35
Figuur 28: Foto uitgegraven met steenslag verharde parking bij CB4	36
Figuur 29: Foto boorstaat CB5	36
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)	38
Figuur 31: Projectgebied en CAI ID 105026 weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	43
Figuur 32: Projectgebied weergegeven t.a.v. het cultuurhistorisch kader op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	44

TABELLENLIJST (2017G46)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	16
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	28
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	38

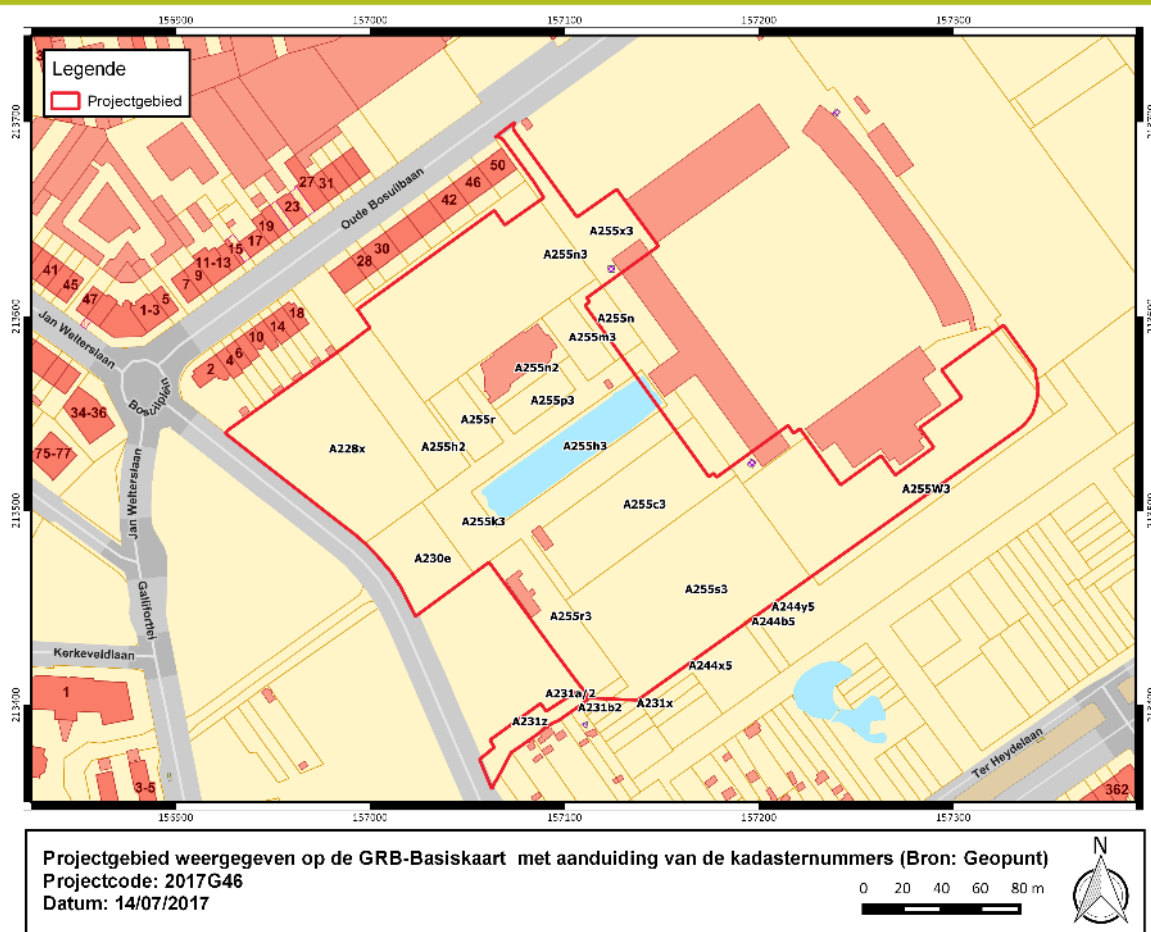
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

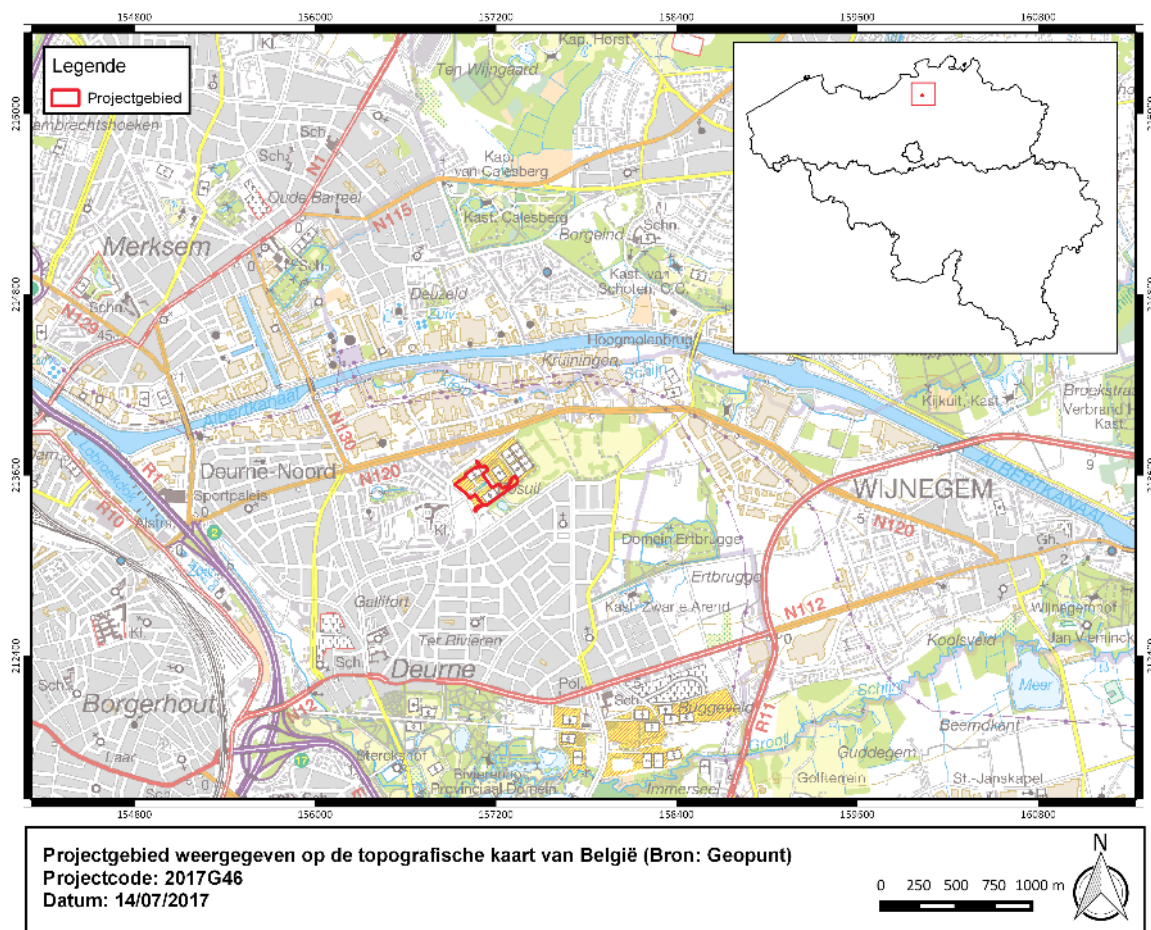
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Provincie Antwerpen
	Gemeente	Antwerpen
	Deelgemeente	Deurne
	Postcode	2100
	Adres	Oude Bosuilbaan
	Toponiem	Buiteninfrastructuur Bosuilstadion
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 156805 Y _{min} = 213334 X _{max} = 157369 Y _{max} = 213726
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Antwerpen, Afdeling 28, Sectie A, nr's: 255/H/2, 255/N/3/deel, 255/X/3/deel, 255/N/deel, 255/M/3, 255/N/2, 255/P/3, 255/R, 255/K/3/deel, 255/R/3, 255/C/3/deel, 255/S/3, 255/W/3/deel, 255/H/3/deel, 228/X, 230/E, 231/Z, 244/Y/5/deel, 244/B/5/deel, 244/X/5/deel, 231/X/deel, 231/B/2/deel, 231/a/2/deel, 231/2/deel	
	Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	Stadsarcheologische Dienst Antwerpen (Karen Minsaer)	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadasternummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande heraanleg van de buiteninfrastructuur rond het Bosuilstadion te Deurne, Antwerpen. Het projectgebied wordt in deze studie Buiteninfrastructuur Bosuilstadion genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Buiteninfrastructuur Bosuilstadion. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

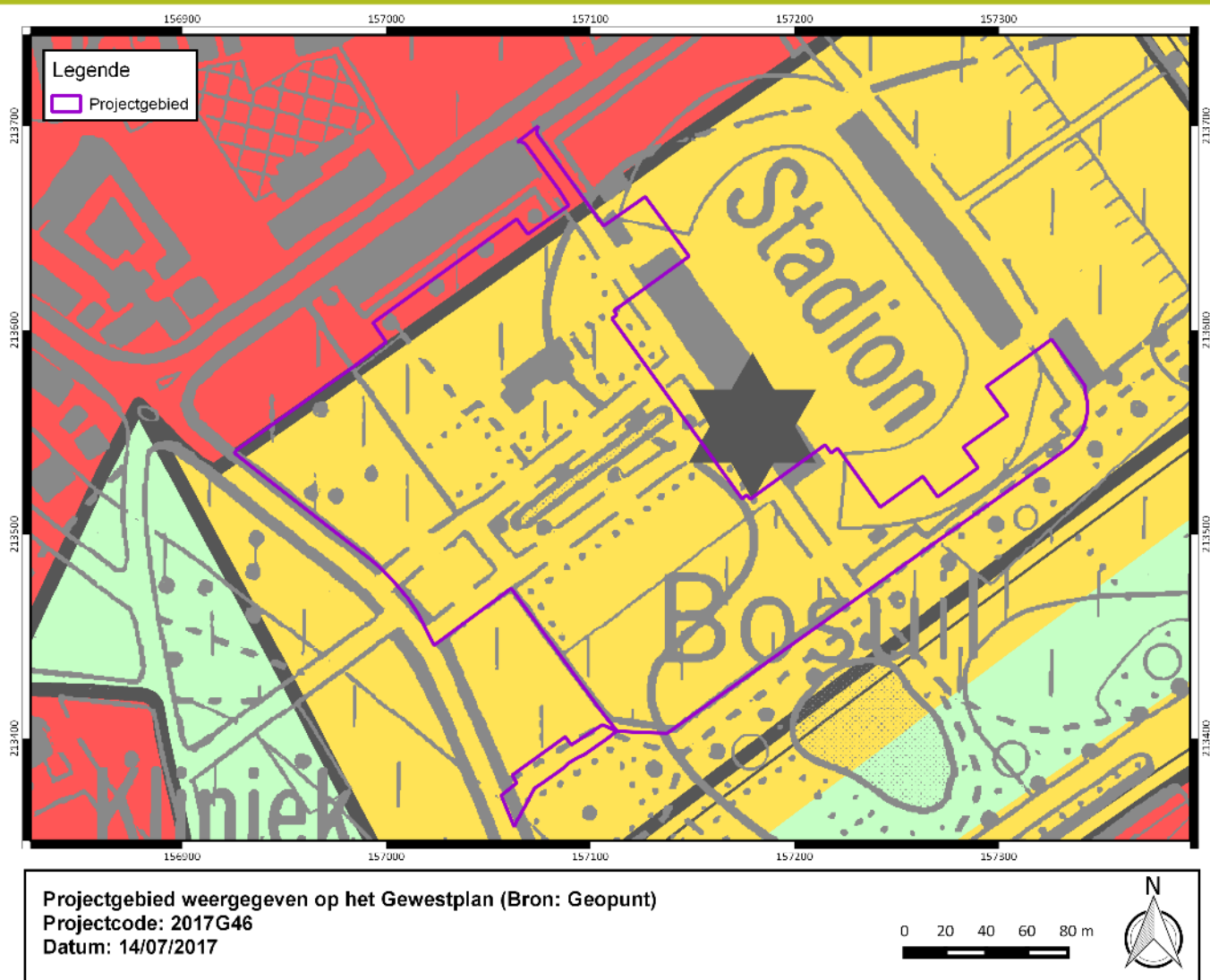
Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied is gelegen binnen een BPA en meer bepaald “BPA nr. 32 Antwerp-Stadion en omgeving” goedgekeurd op 2 september 1982 door de Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening, Landinrichting en Natuurbehoud van de Vlaamse Gemeenschap. Het projectgebied ligt binnen een zone die onder de voorschriften valt bepaald in Artikel 18 “Gebied voor dagrecreatie”. De meest noordelijke strook van het projectgebied bevindt zich in woongebied.

Het projectgebied valt samen met noch een vastgestelde archeologische zone, noch een archeologische site, noch een zone waar geen archeologie verwacht wordt.

Figuur 3: projectgebied op het gewestplan.

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4.6 ha en de ingreep in de bodem bedraagt ca. 3.3 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel, gelet op het gebruik van de bestaande infrastructuur (parkings en oefenvelden), economisch en maatschappelijk onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag. Dit zou bijvoorbeeld impliceren dat de trainingen op de site in aanloop naar het nieuwe voetbalseizoen reeds voor het indienen van de vergunningsaanvraag moeten worden opgeschort waardoor voor een langere periode een voor een eerste klasse adequaat vervangingsterrein moet worden gevonden. Dergelijk terrein moet over specifieke inrichting beschikken, wat uiteraard ook een economische impact heeft en bijgevolg goed moet

worden ingepland en voor een welbepaalde, zo kort mogelijke periode. De bestaande oefenterreinen op het projectgebied dienen aldus zo lang mogelijk kunnen gebruikt worden.

Dit project heeft daarenboven een dermate maatschappelijk belang en vereist een enorme financiële inspanning van de bouwheer zodat voorafgaandelijk archeologisch veldwerk niet wenselijk, zelfs onmogelijk is vermits bijkomende tijd verloren zou gaan gelet op het nakende bouwverlof. Tijdens deze periode is de beschikbaarheid van relevante contractors immers veel beperkter wat bijkomende vertraging en kosten zou betekenen.

Daarnaast dienen de bestaande verharding (en overige obstakels zoals hekkens ed.) verwijderd te worden alvorens het proefsleuvenonderzoek van start kan gaan. Men opteert om hiermee te wachten tot er meer zekerheid bestaat over het verkrijgen van de vergunning.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Buiteninfrastructuur Bosuilstadion Antwerpen werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

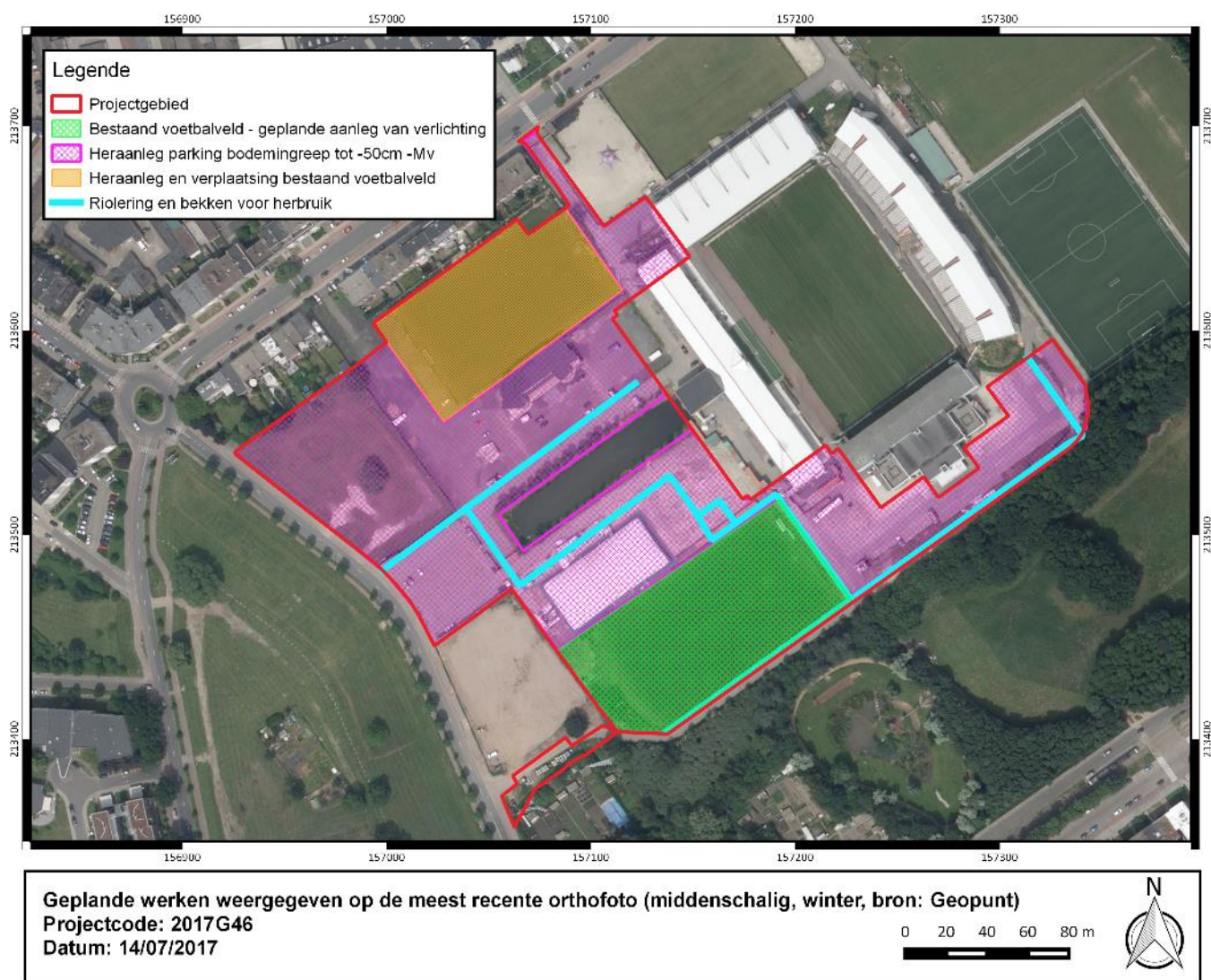
In maart 2017 werd een archeologienota ingediend voor een aanpalend terrein waarop zich Tribune 1 van het Bosuilstadion situeert. Deze archeologienota met ID2678 adviseerde een vrijgave en werd bekrachtigd door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De opdrachtgever plant de heraanleg van de bestaande infrastructuur rondom het Bosuilstadion. Dit omvat wijzigingen aan of heraanleg van de toegang via de Oude Bosuilbaan, fietsenstallingen, parkeerzones (P1A, P1B, P2 extra, P3, P4 en neutrale/media zone), het aanpassen van een bestaand oefenterrein en het plaatsen van adequate verlichting en afsluitingen op de heraangelegde parkeerzones, fietsenstallingen en oefenterreinen.

Deze aanpassingen passen binnen de opwaardering van de bestaande infrastructuur van het Bosuilstadion.

Zie bijlage 1 voor het voorontwerp van de geplande werken.

Figuur 4: visualisatie van de geplande werken op de meest recente orthofoto.

Bovenstaande figuur geeft de geplande bodemingrepen visueel weer. Concreet kunnen volgende ingrepen onderscheiden worden:

- Zonder bodemingreep of reeds vergund:
 - Het meest zuidelijke voetbalveld: wordt niet heraangelegd, doch enkel voorzien van nieuwe verlichting en afsluiting.
 - De waterpartij: de bestaande bomen errond worden behouden. In de vergunning verkregen voor Tribune 1 zit vervat dat het organisch materiaal uit de vijver wordt verwijderd en geruimd tot het oorspronkelijk bodemprofiel.

- Met bodemingreep:
 - Het meest noordelijke voetbalveld: dit wordt verschoven, voorzien van drainage en van een toplaag die tot 20cm boven het maaiveld zal worden aangelegd. Hier wordt ook verlichting en afsluiting voorzien.
 - De parkeerzones en fietsenstallingen: hier wordt nieuwe verharding aangelegd en dient gerekend te worden op een diepte van bodemingreep tot ca. 50cm –Mv
 - De riolering en bekken voor herbruik: hier dient gerekend te worden op een ingreep die dieper gaat dan 50cm –Mv. De afmetingen van het bufferbekken bedraagt 8m x 9m x 1.5m. De totale lengte van de riolering bedraagt 611m.

De totale oppervlakte van de geplande bodemingreep bedraagt 33904 m².

Voor de sloop van het gebouw met adres Oude Bosuilbaan 54 werd reeds een sloopvergunning aangevraagd. Deze sloopwerken vormen geen onderwerp van deze archeologienota.

De mobiele sporthal op perceel A255c3 werd reeds verwijderd, de heropbouw ervan (elders) maakt geen deel uit van deze vergunningsaanvraag.

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2.6.6 Wetenschappelijk advies van specialisten

De Stadsarcheologische Dienst van Antwerpen werd geraadpleegd inzake hun advies omtrent dit dossier.

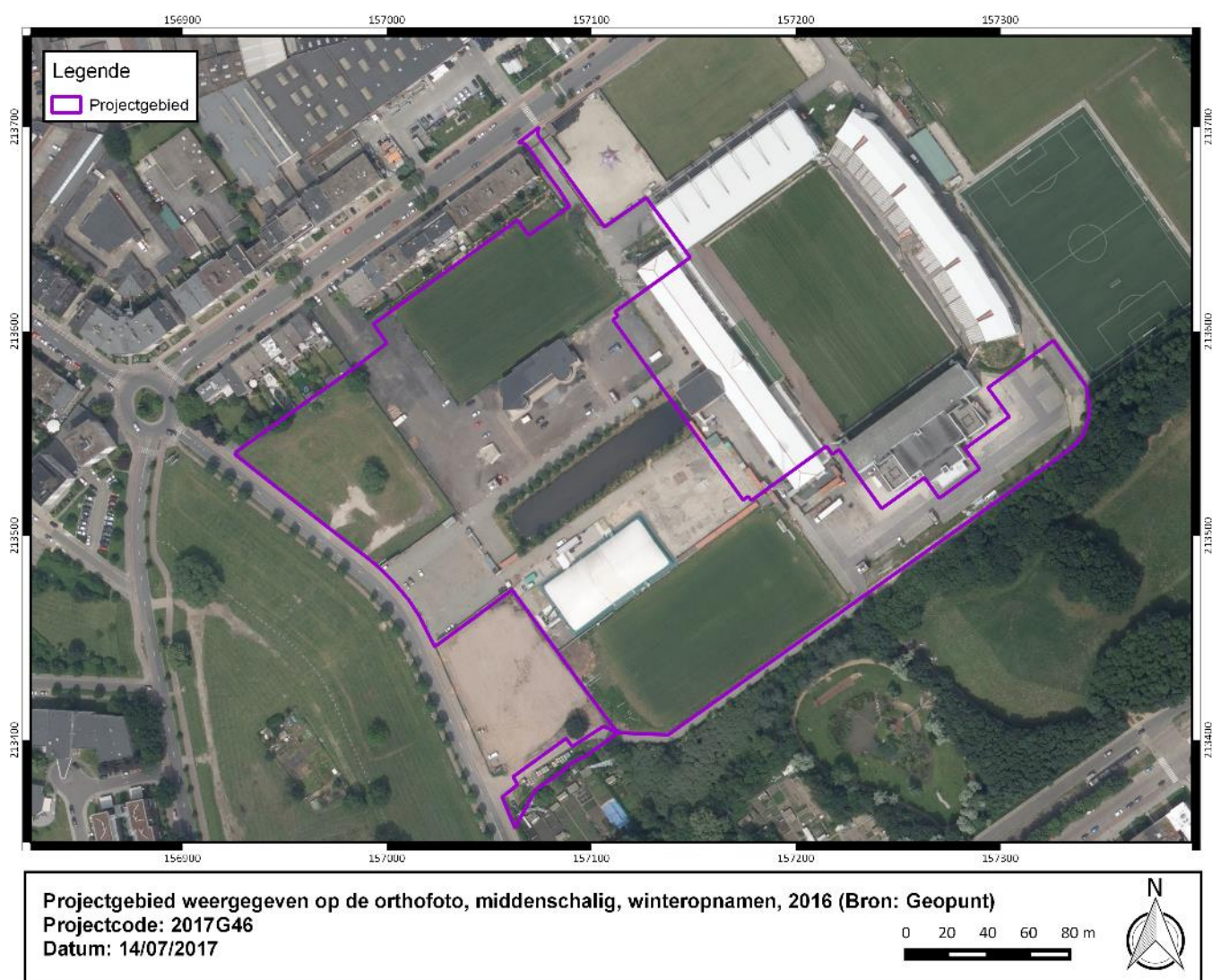
1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Deurne, deelgemeente van Antwerpen, in de provincie Antwerpen. Deurne is een sterk verstedelijkt oostelijk district van Antwerpen. Ten noorden van de locatie loopt de Oude Bosuilbaan, ten westen loopt de Jan Welterslaan en ten zuiden loopt de Ter Heydelaan.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

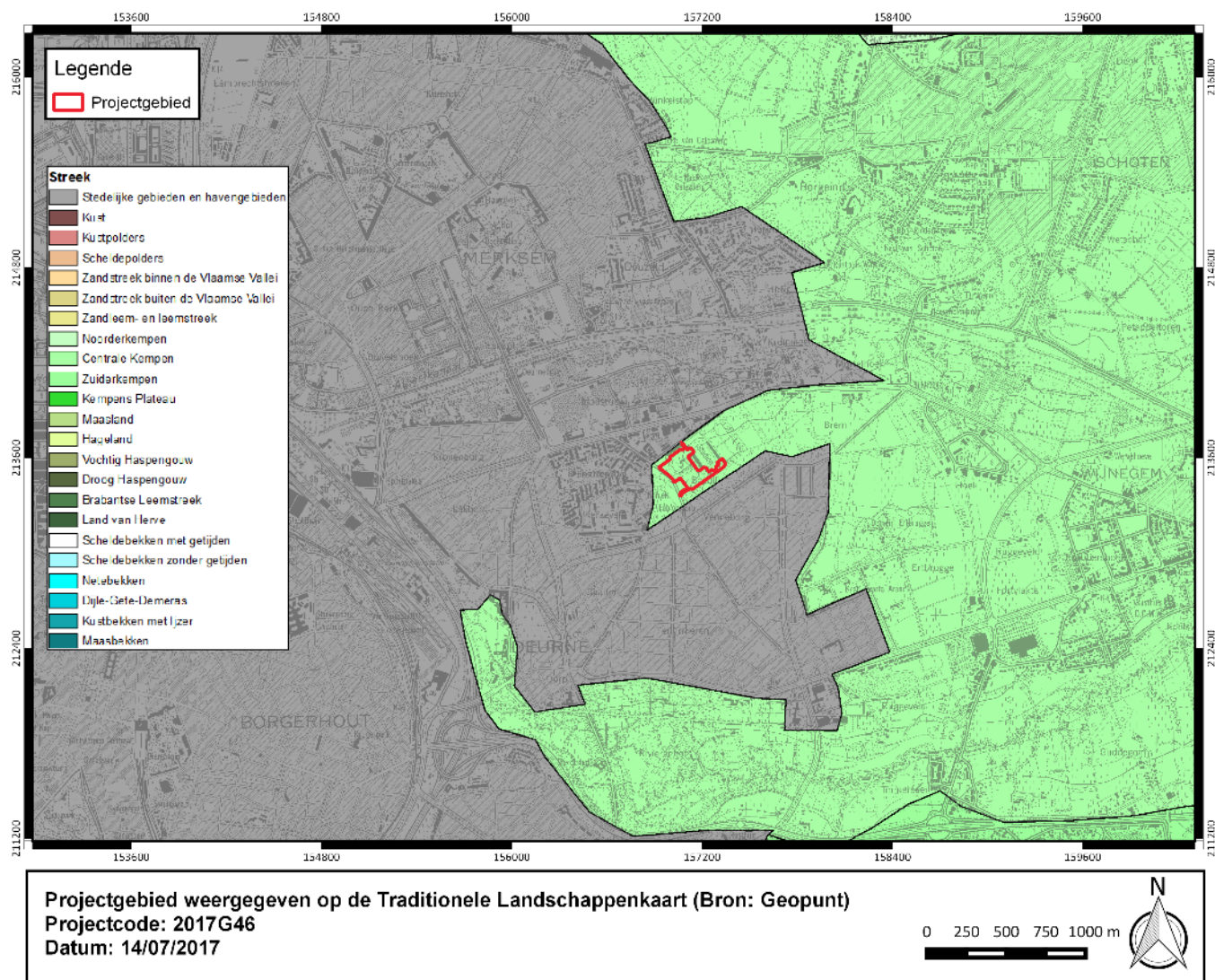
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Centrale Kempen
Tertiair	Formatie van Lillo
Quartair	Type 1: eolische afzetting
Bodemtypes	OT, I-Scm
Potentiële bodemerosie	Geen info
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 5,6 m TAW
Hydrografie	Beneden-Scheldebekken (deelbekken: Bovenschijn) Waterlopen: Klein Schijn, Albertkanaal, Groot Schijn

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in de centrale Kempen.

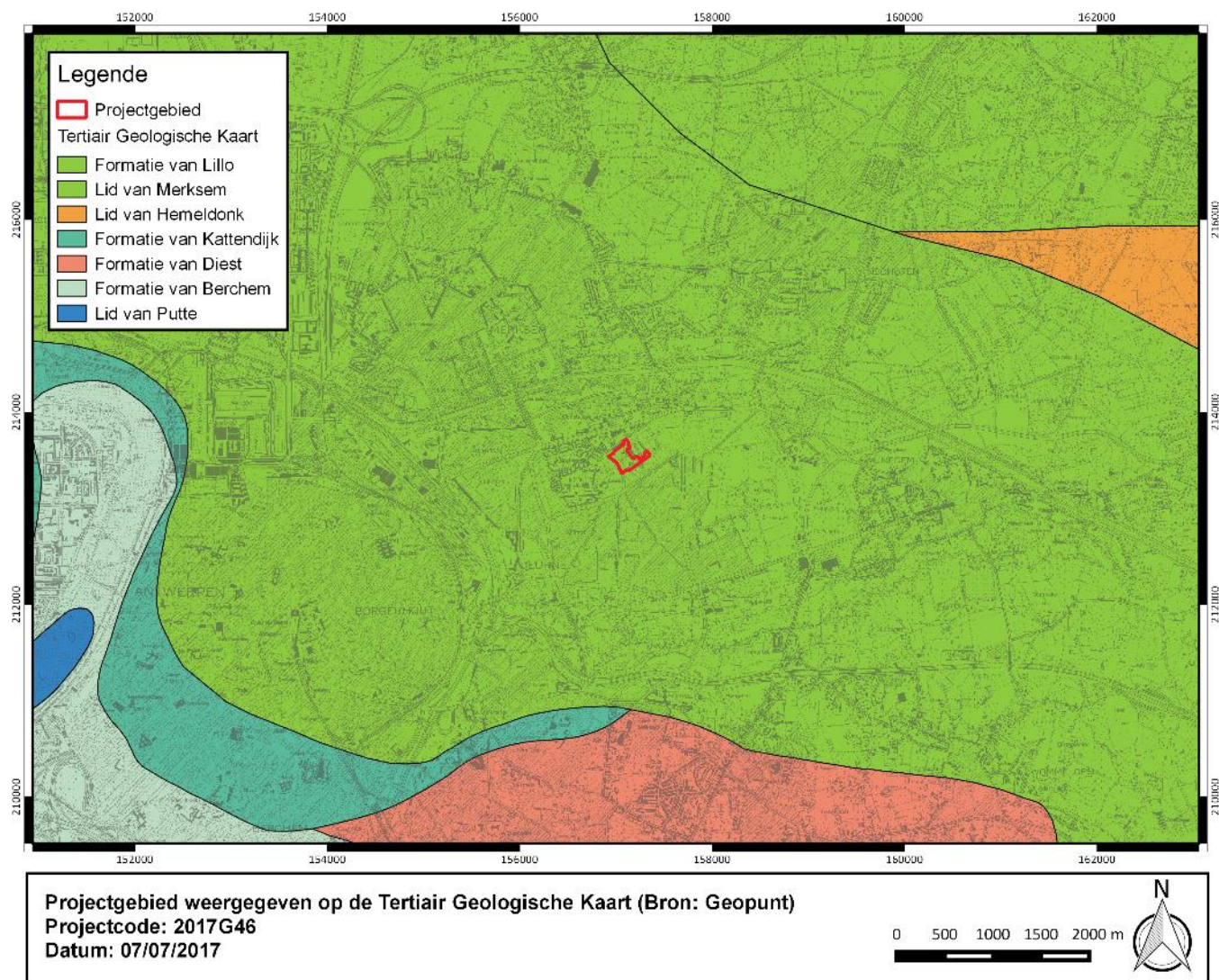

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

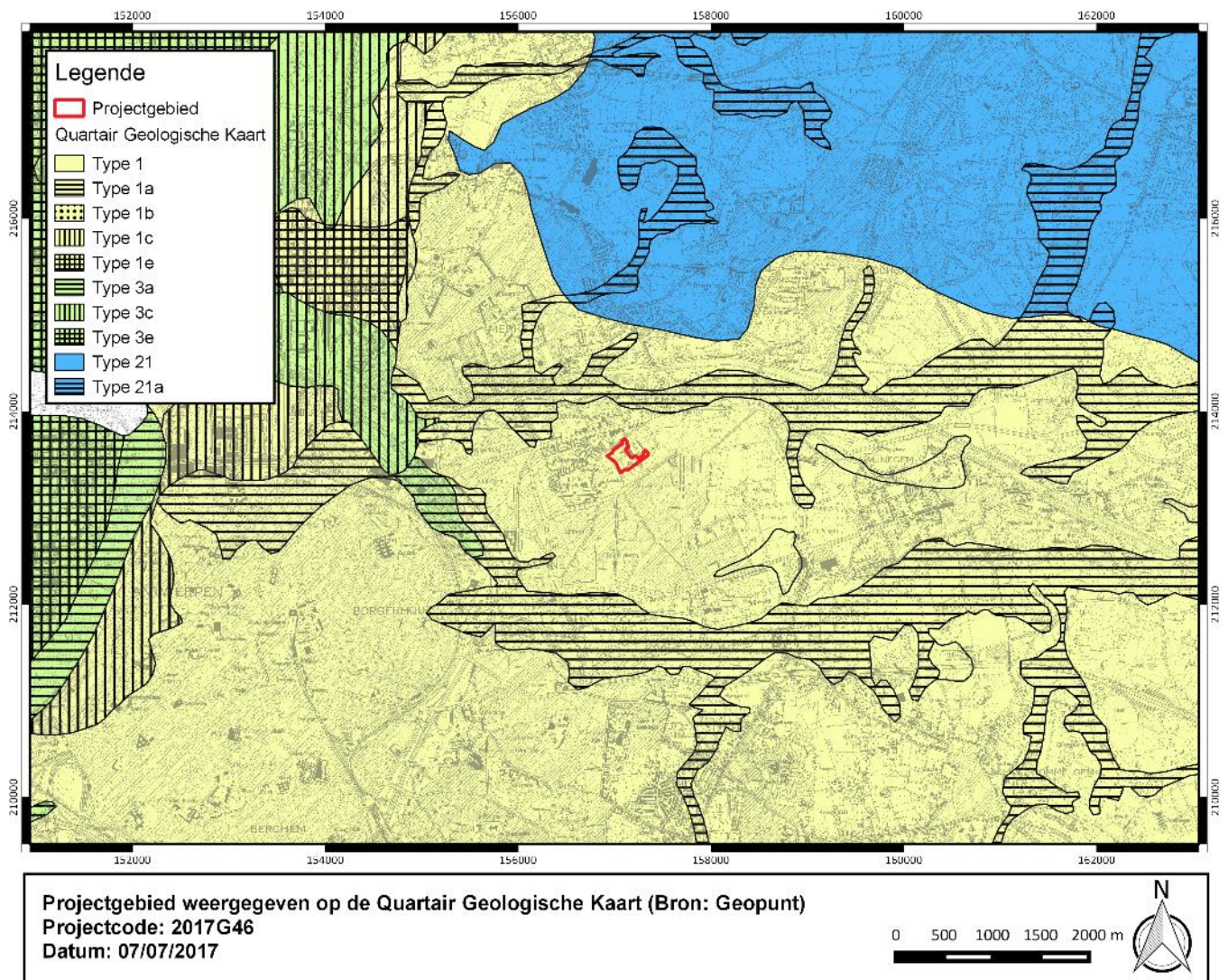
Het projectgebied is gelegen in de **Formatie van Lillo**. Deze formatie bestaat uit ondiep-mariene afzettingen en komen voor in de streek van Antwerpen en het noordelijke deel van de Antwerpse Kempen. De afzetting bestaat uit grijsbruine glaconiethoudende kleige zanden met schelpenlagen en naar boven toe vermindert geleidelijk de klei- en fossielinhoud en in de toplagen verdwijnen de schelpen.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting (zand tot zandleem) van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen.

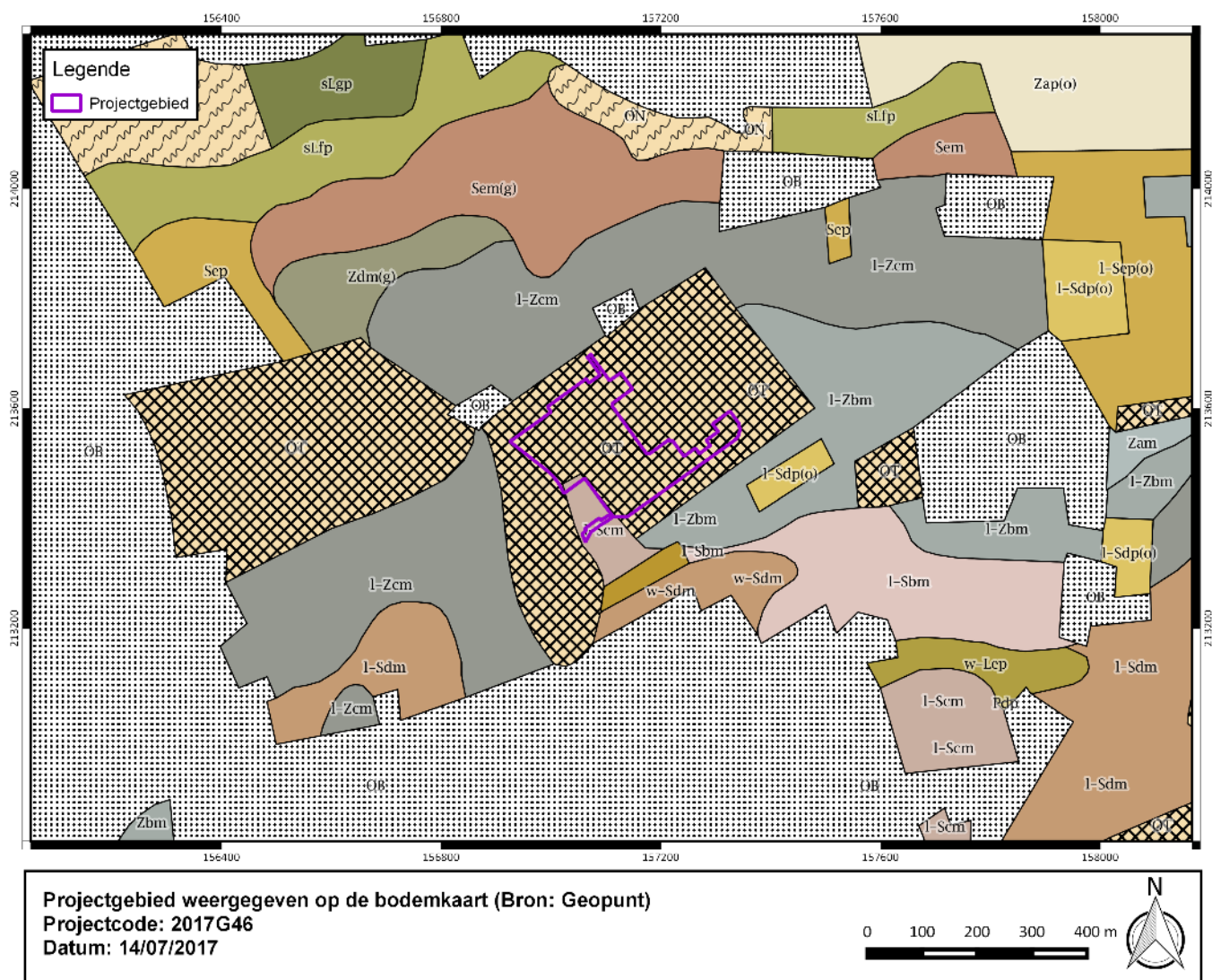
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

Het bodemtype **OT** is een sterk vergraven bodem. Hierdoor kan de aanwezige natuurlijke bodem sterk verstoord zijn. De bodemtypes errond (**I-Zbm** en **I-Zcm**) zijn zandbodems met een dikke antropogene humus A horizont en leem op geringe tot matige diepte.

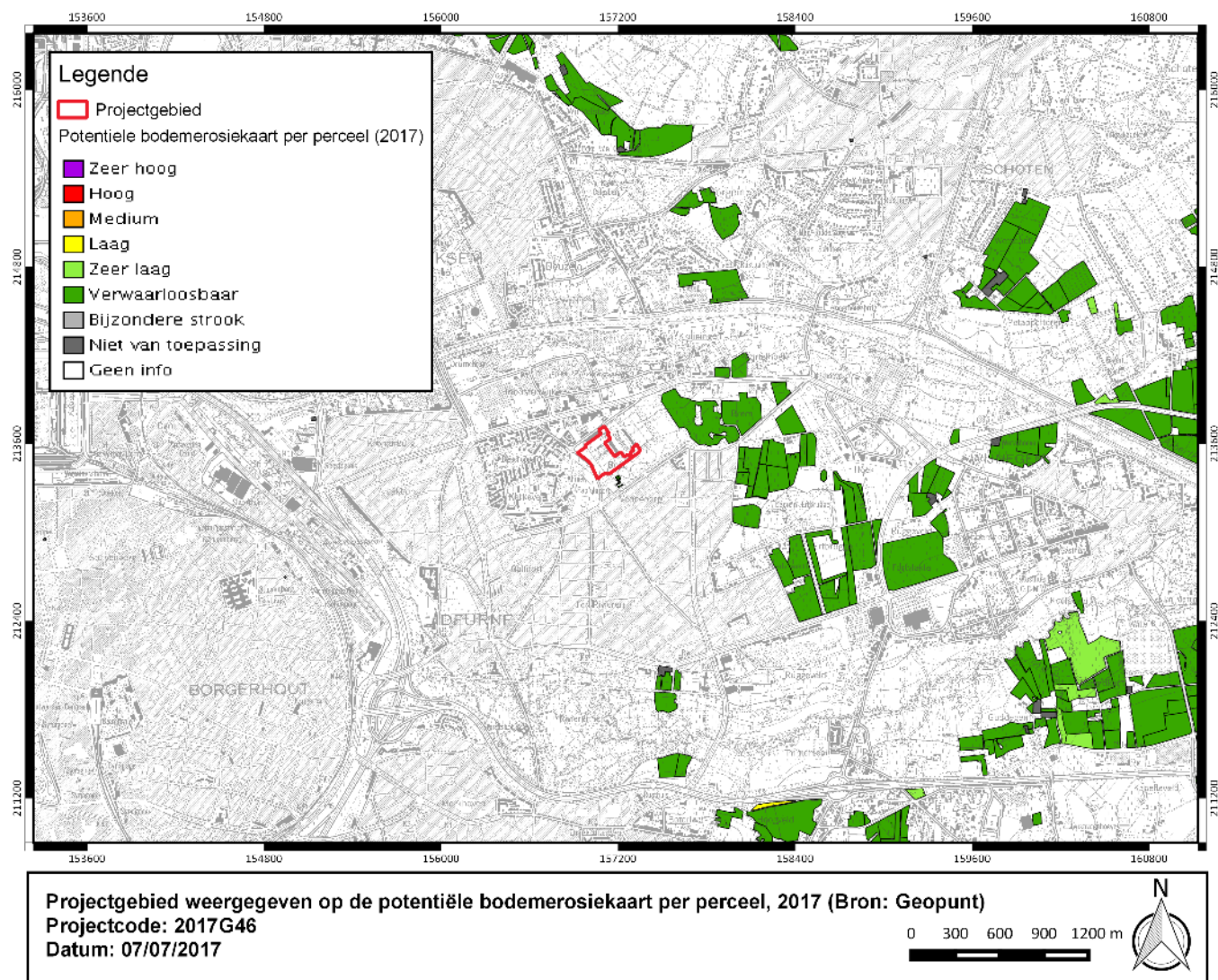
Het bodemtype **I-Scm** is een matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont met leem op geringe of matige diepte. Het is een plaggenbodem met een meer dan 60 cm dikke A horizont. Deze is donkerbruin of donkergrijs en kan vaak in twee subhorizonten verdeeld worden: een bovenste deel Ap van 25-30 cm dik met 2-2,5% humus en een onderste deel met ca. 1,2% humus. Onder de humeuze A komt een verbrokkelde Podzol B horizont voor. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm.

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.3.2 Bodemerosie

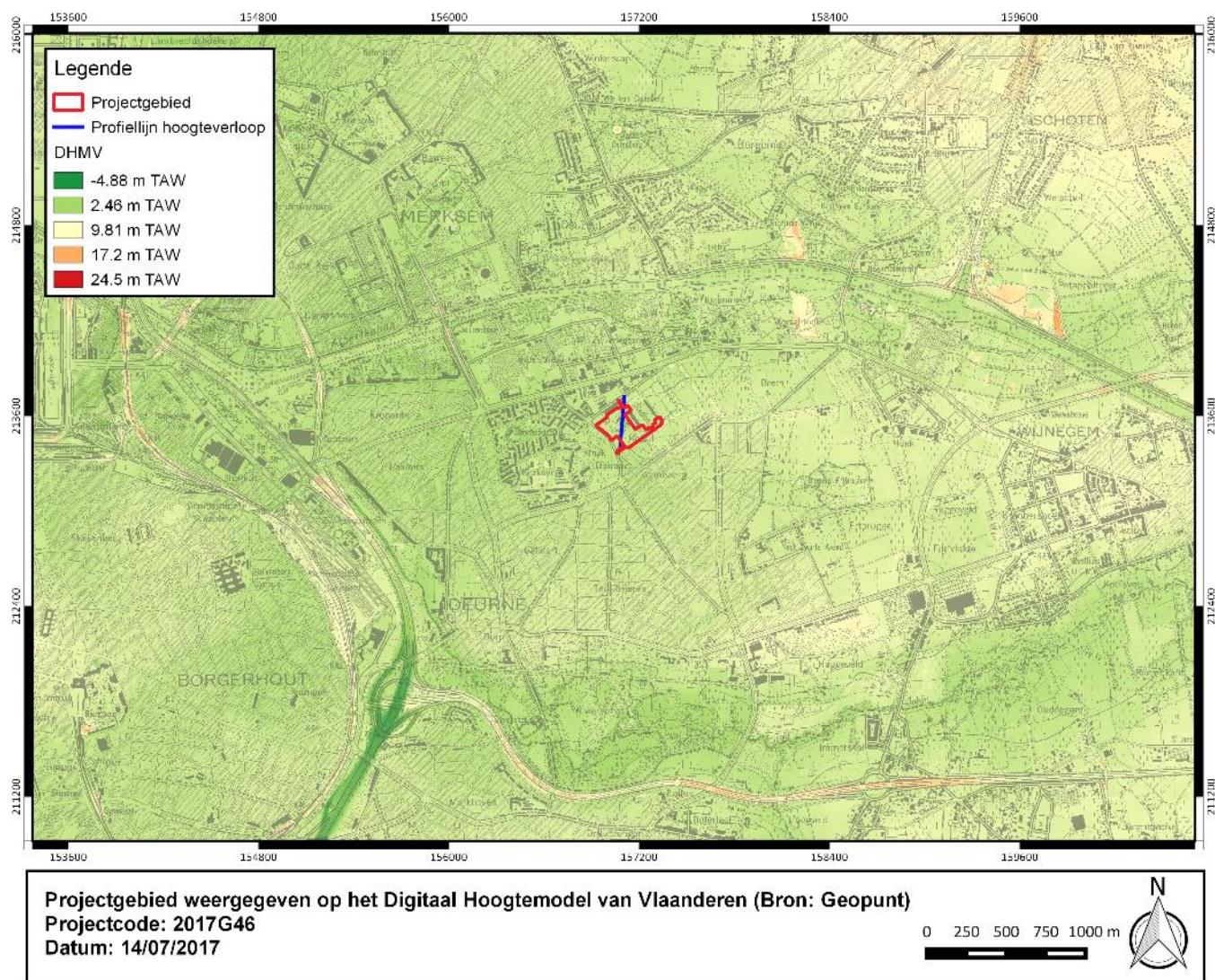
Er is geen info gekend over de potentiële bodemerosie binnen het projectgebied.

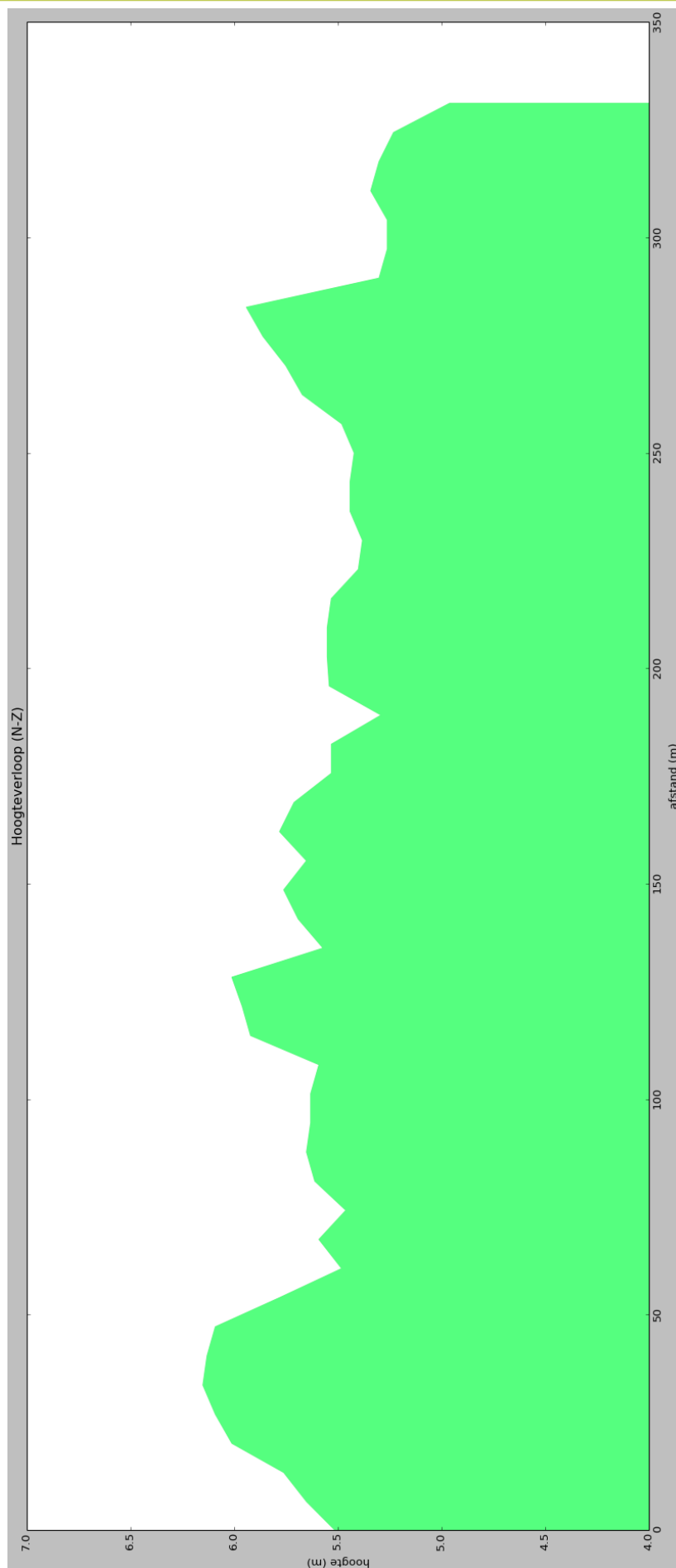
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (Bron: Geopunt)

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen op ca. 5,6 m TAW en ligt in een vlakte. Naar het noordoosten toe is er een stijging in het reliëf waar te nemen.

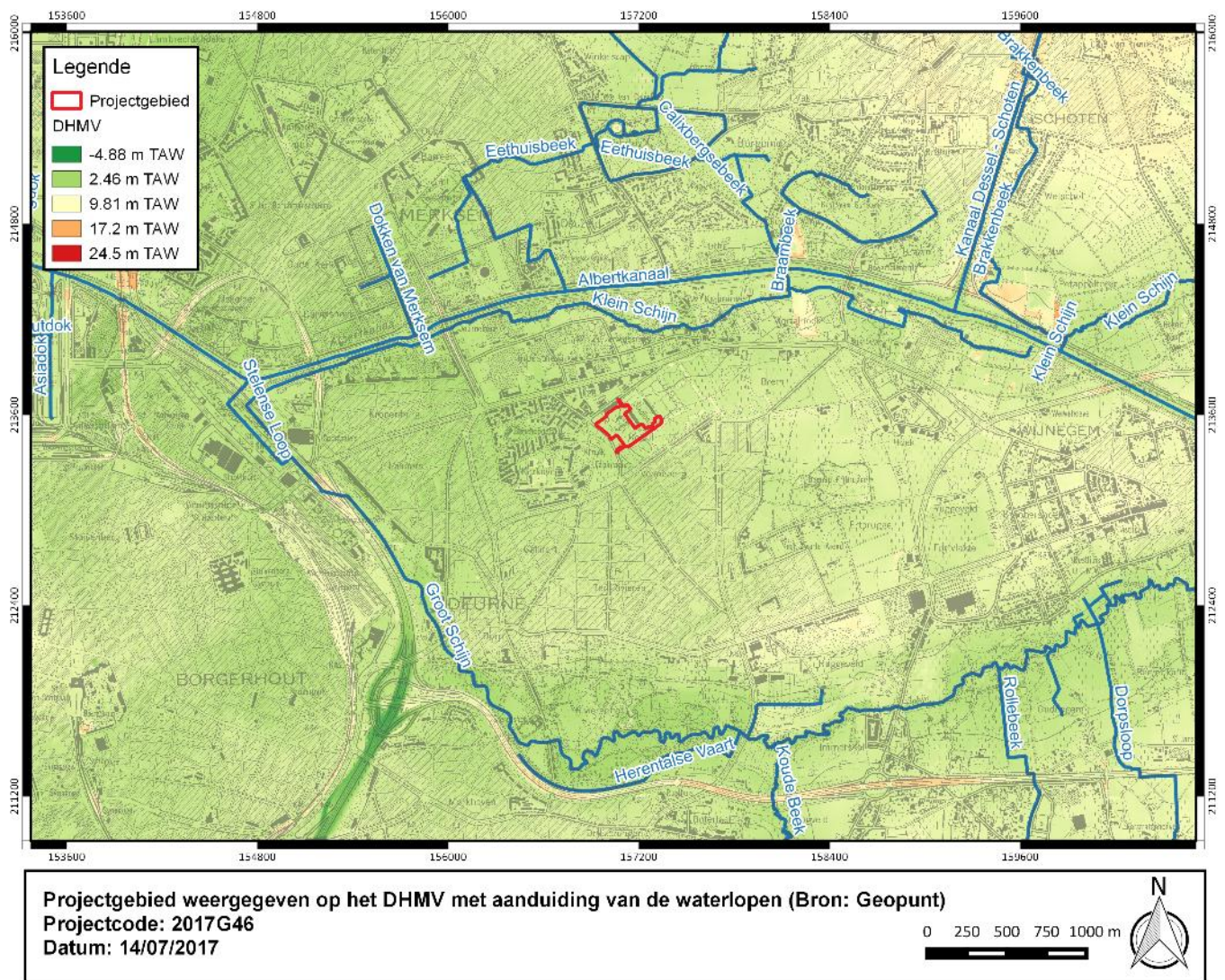
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt)

Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Beneden-Scheldebekken (deelbekken: Bovenschijn). Ten noorden stroomt de Klein Schijn en het Albertkanaal. Ten westen en zuiden stroomt de Groot Schijn.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt)

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

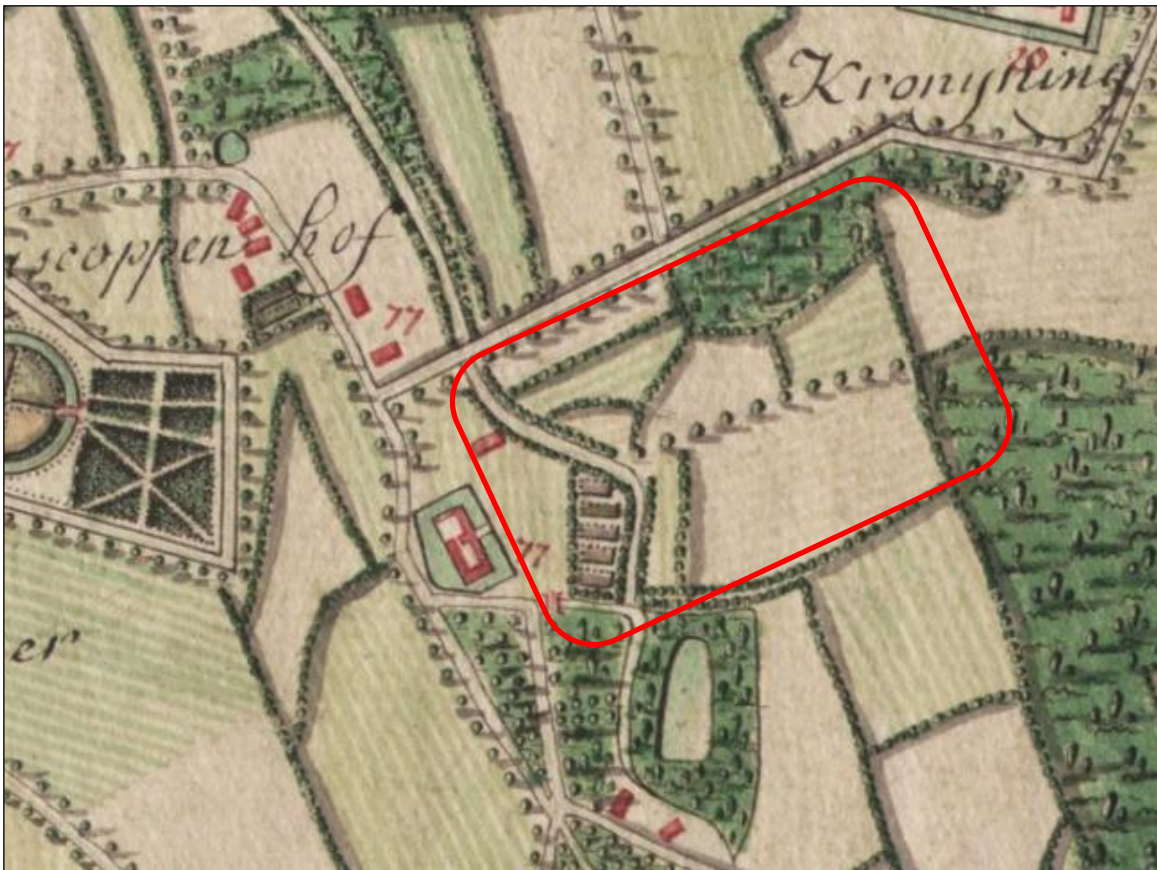
Een aantal archeologische vondsten wijzen op oude menselijke aanwezigheid ter hoogte van het onderzoeksterrein. Bij een veldprospectie uit 1985 ca. 800 meter ten westen van het plangebied werden steentijdfragmenten geregistreerd. In de directe omgeving van het onderzoeksterrein werd in 1974 een archeologische opgraving uitgevoerd door de Heemkundige Kring van Deurne waarbij een aantal ijzertijdvondsten werden geattesteerd. Het betreft een waterput in eikenhouten planken tot in de Scaldisiaan schelpenbank met erboven een brandlaagje met La Tène-scherven. Betreffende de vroege middeleeuwen is geen historische informatie gekend.

In de 12e eeuw behoorde de parochie Deurne tot het land van Rijen, een onderdeel van het hertogdom Brabant. Aanvankelijk was het grondgebied van Deurne schaars bewoond, maar door het stijgende belang van het nabijgelegen Antwerpen zou Deurne zich verder ontwikkelen. In 1186 fungeert het Bisschoppenhof reeds als schepenbank. Historisch-cartografische indicatoren wijzen op verspreide hoevebouw gedurende de late middeleeuwen. Tijdens de 16de eeuw kent Antwerpen een enorme bloei als handelscentrum en wereldhaven. Veel Antwerpse kooplieden richten lusthoven en kastelen op in de omgeving van de grootstad. Kastelen als te Couwelaer, Gallifort, Venneborg, Rivierenhof, Sterckshof, Boterlaarhof, Lanteernhof, en vele anderen dateren uit deze periode. Door de bouw van kastelen met grote omliggende domeinen zou Deurne lang haar landelijke karakter bewaren. Het dorp had zeer sterk te lijden onder de Tachtigjarige Oorlog (1564-1648) en werd bijna volledig vernield.

Ook gedurende de 18de eeuw werden een ruim aantal kastelen en lusthoven opgericht op het grondgebied van Deurne. Het Rivierenhof in zijn huidige vorm, het kasteel Boekenberg en het Bisschoppenhof dateren uit die tijd net als Ertbrugge en de Zwarte Arend. In de 19e eeuw breekt een nieuwe bloeiperiode voor Antwerpen aan, diverse inwijkelingen uit de Kempen vinden de weg naar de opkomende grootstad en vestigen zich in Borgerhout en Deurne. Een eerste verbindingsweg tussen de wijken Noord-Centrum en Zuid, wordt in de tweede helft van de 19e eeuw aangelegd. De belangrijkste geografische factor, die in de sociale en economische ontwikkeling van Deurne een rol speelt, is dan ook de strategische ligging naast Antwerpen. ¹

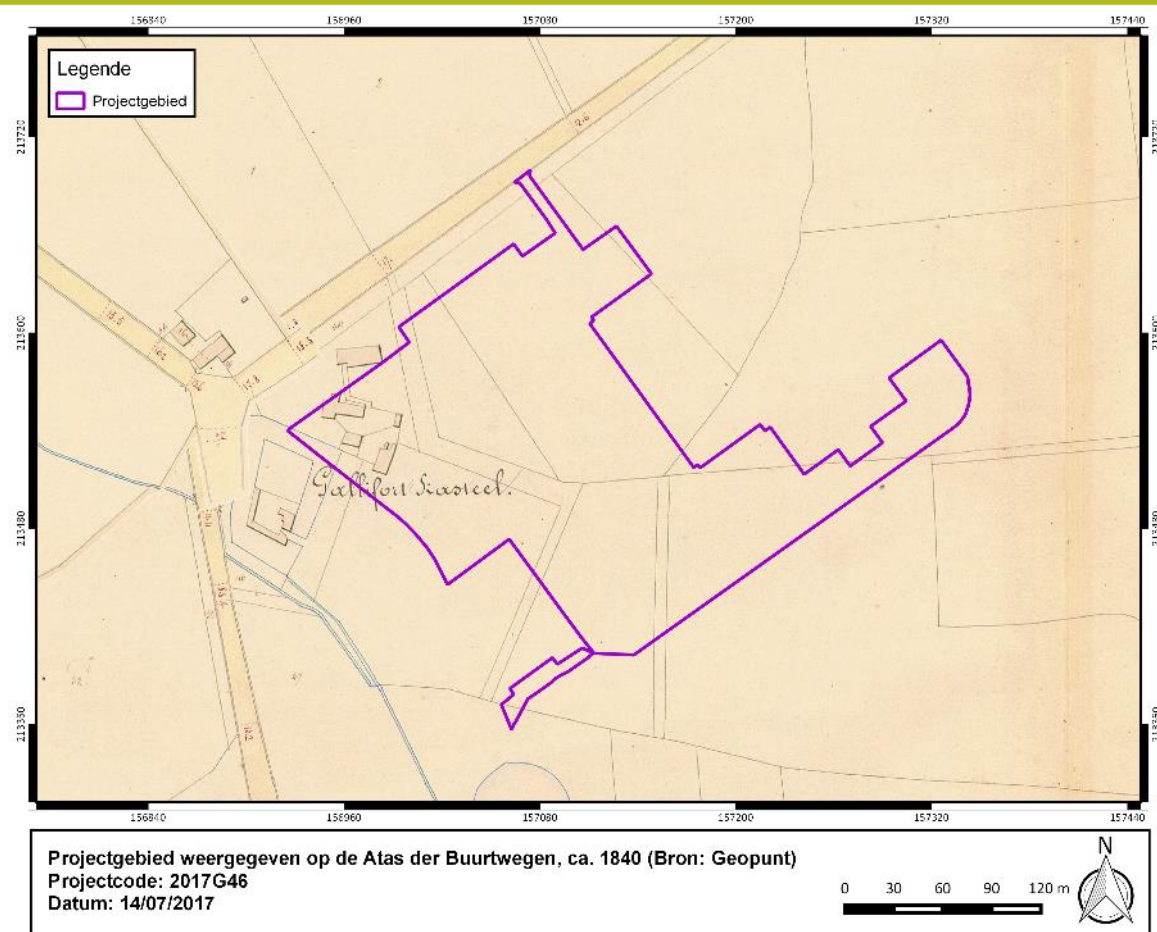
¹ Inventaris Onroerend Erfgoed

1.3.3.1.2 Historische kaarten

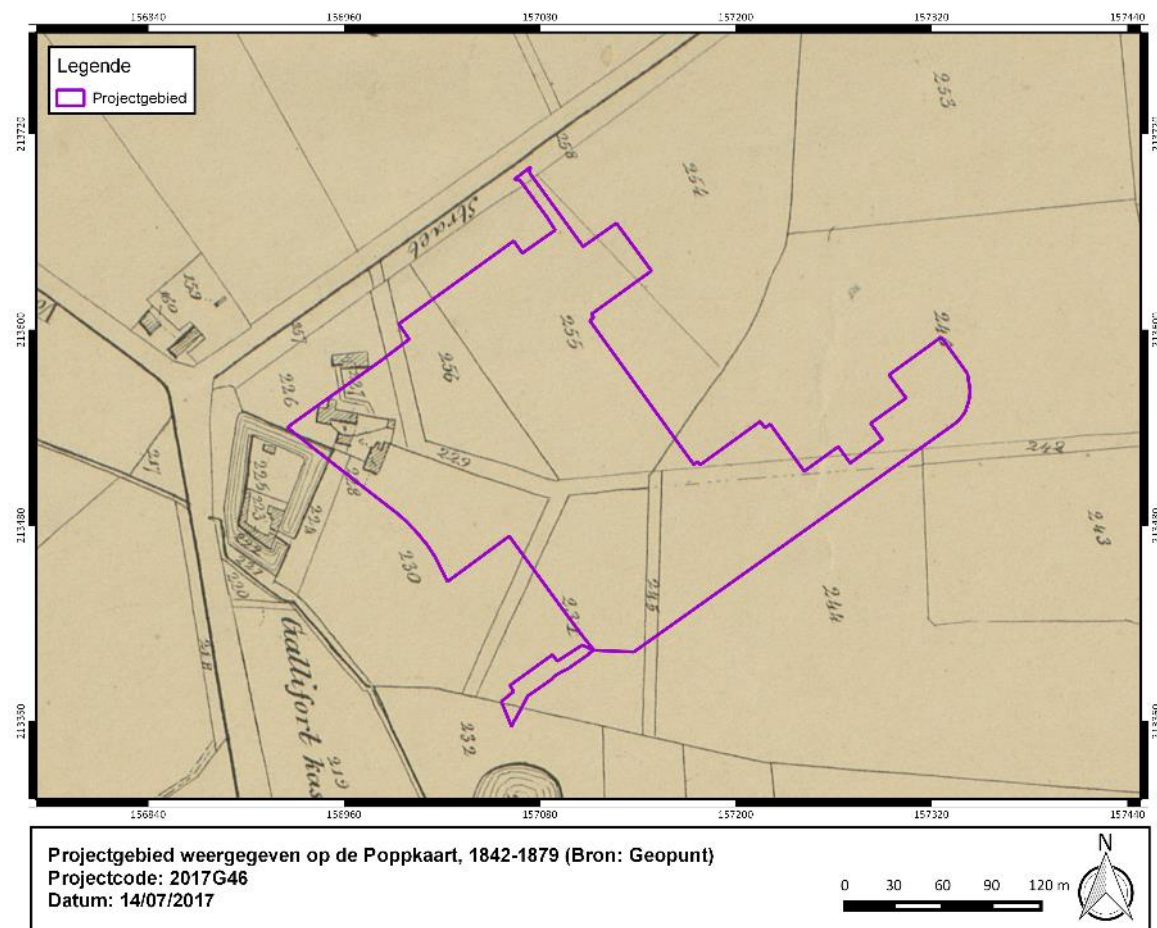

Figuur 14: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: KBR)

De Ferrariskaart toont aan dat er mogelijk een vorm van bebouwing wordt aangesneden in het westelijk deel van het onderzoeksterrein. Het betreft allicht een bijgebouw van de omwalde site 'Kasteel Gallifort'. De westzijde van het projectgebied wordt tevens doorsneden door een wegenis. Het overgrote deel van het onderzoeksterrein bestaat uit akkerland. Het noordoostelijk deel bestaat uit bosgebied. Het tracé van de huidige Oude Bosuilbaan is reeds duidelijk waarneembaar in de vorm van een met bomen omzoomde weg. Ten westen van het plangebied situeert zich een omvangrijk complex dat wordt aangeduid als 'Biscoppen Hof'.

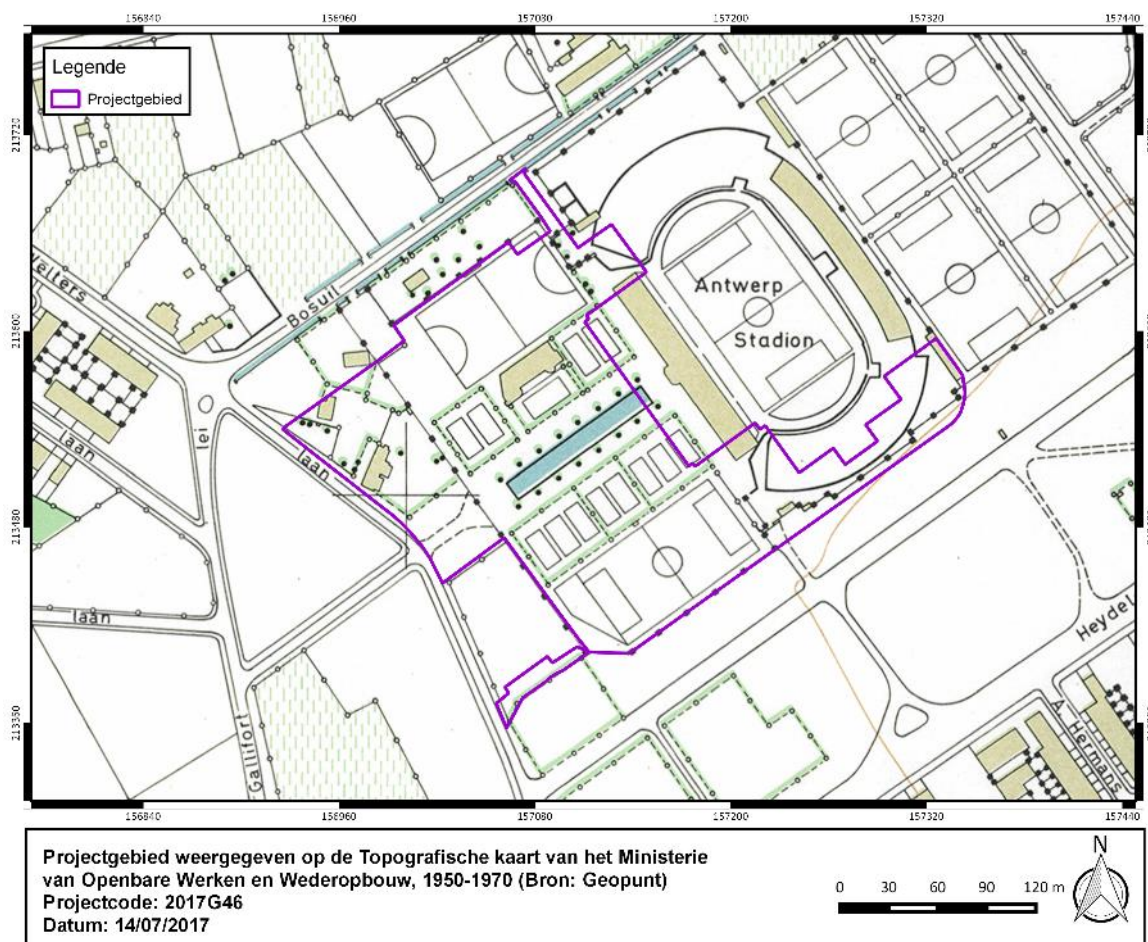

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

De Atlas der Buurtwegen toont bebouwing in het westelijk deel van het plangebied. Het betreft een vijfstel van gebouwen. Mogelijk kennen deze gebouwen een samenhang met de nabijgelegen omwalde hoeve 'Kasteel Gallifort', al is dit zeker niet met zekerheid te stellen. Centraal door het onderzoeksterrein loopt een smalle weg en het overige deel van het terrein is niet bebouwd. Het stratenpatroon op de Atlas der Buurtwegen toont reeds veel gelijkenissen met het huidige wegenverloop. Het tracé van de Oude Bosuilbaan en Jan Welterslaan is duidelijk waarneembaar. De Poppkaart toont een quasi gelijk beeld. Mogelijk wordt een deel van de omgrachting van het Kasteel Gallifort aangesneden.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt)

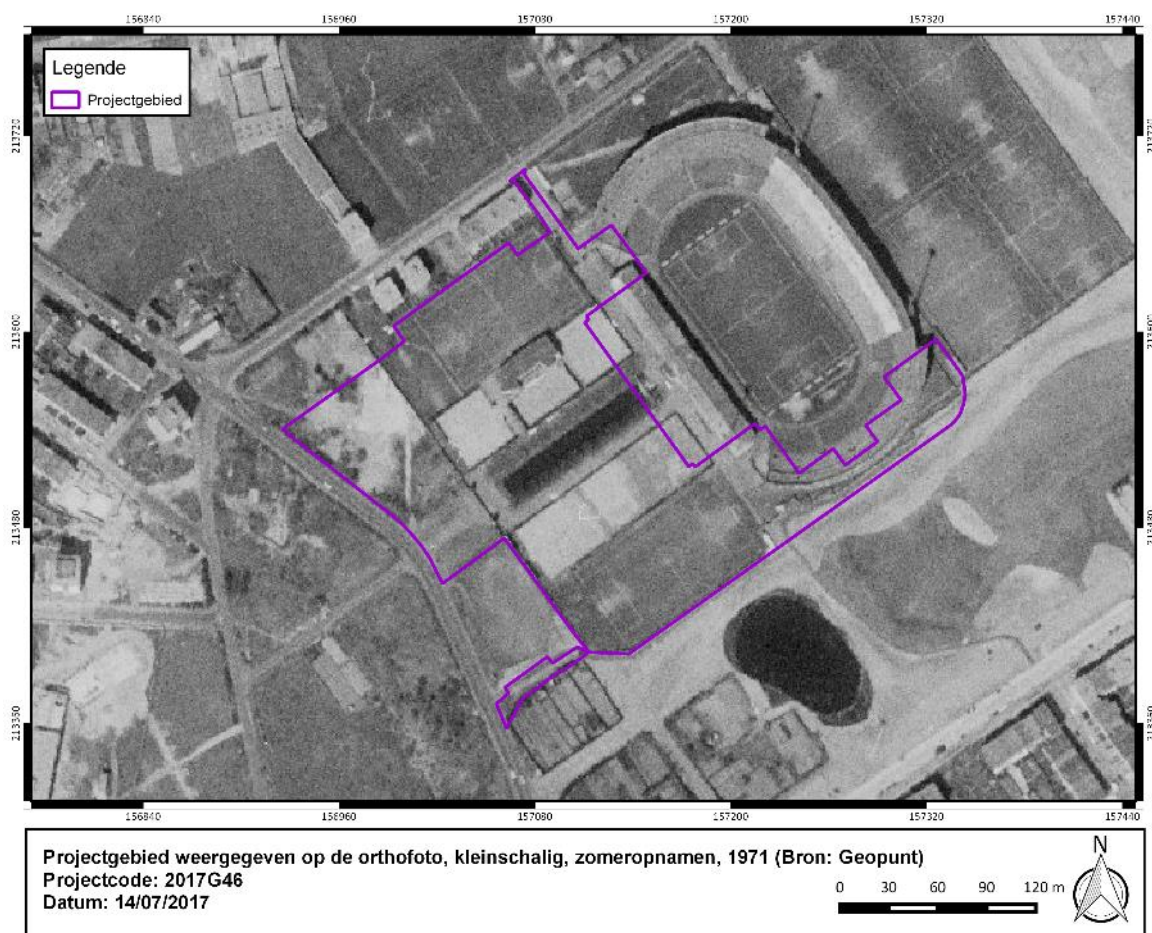
Op de Ministeriekaart is het bodemgebruik ter hoogte van het onderzoeksterrein duidelijk geëvolueerd. Er zijn verschillende gebouwen waarneembaar binnen de contouren van het plangebied. Centraal situeert zich een rechthoekige, met bomen omzoomde waterpartij. Het onderzoeksterrein maakt deel uit van het voetbalstadioncomplex van Royal Antwerp F.C. Het stadion is in gebruik sinds 1923.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Ferraris	1771-1777	Bebouwing, wegenis, akkerland, bosgebied
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Bebouwing, wegenis
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Bebouwing, wegenis
Topografische Kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw	1950-1970	Bebouwing, waterpartij

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

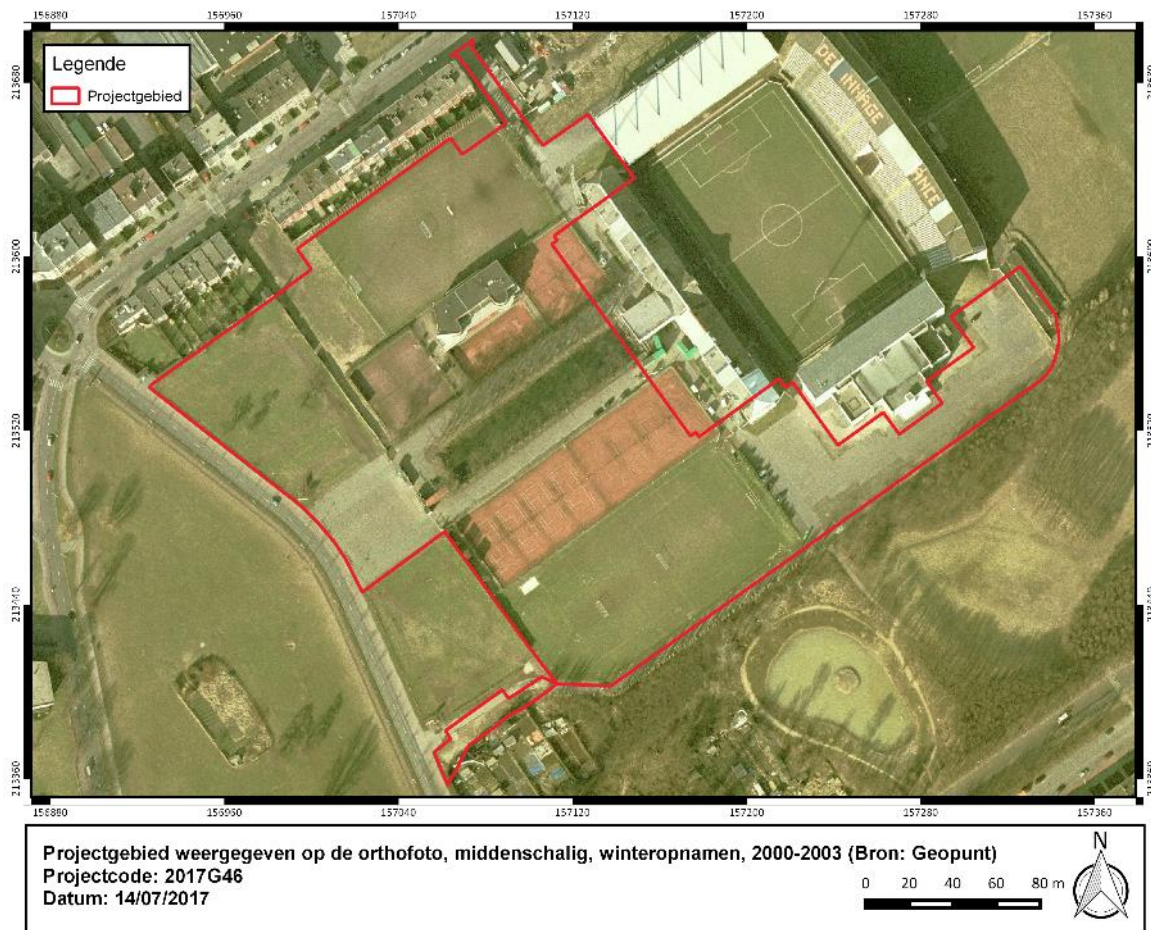
Er is een duidelijke evolutie merkbaar tussen de orthofoto van 1971 en deze van 2016. Het meest oostelijke deel van het onderzoeksterrein snijdt tot de orthofoto van 1979-1990 een tribune aan. Op heden is deze tribune verdwenen en is de desbetreffende locatie verhard. Centraal binnen het onderzoeksterrein is thans een rechthoekige waterpartij met omliggende verharding (parking) aanwezig. Deze parking is met steenslag verhard. (Figuur 28) Tot de orthofoto van 2000-2003 situeerden zich rondom deze waterpartij een ruim aantal tennisterreinen. Op de voormalige zuidelijke tennisterreinen situeert zich een rechthoekige bouwconstructie. De witte rechthoekige structuur centraal in het onderzoeksterrein betreft een opblaasconstructie. Dit is een mobiele sporthal (ballon). In het noordelijk en het zuidwestelijk deel wordt een wegenis aangesneden. In het noordelijk deel en het zuidelijk deel situeren zich voetbalterreinen. Het noordwestelijk deel en het noordoostelijk deel van het plangebied is braakliggend.

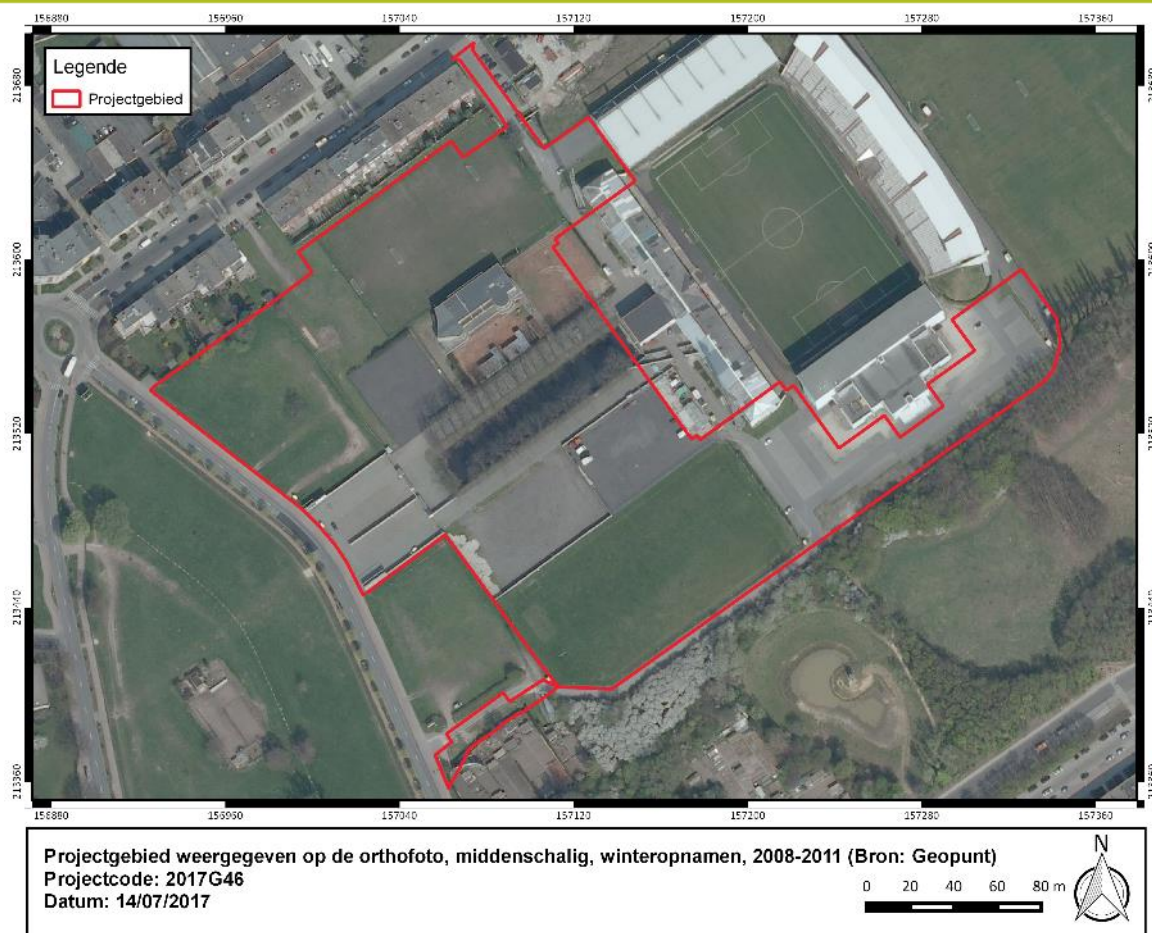
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

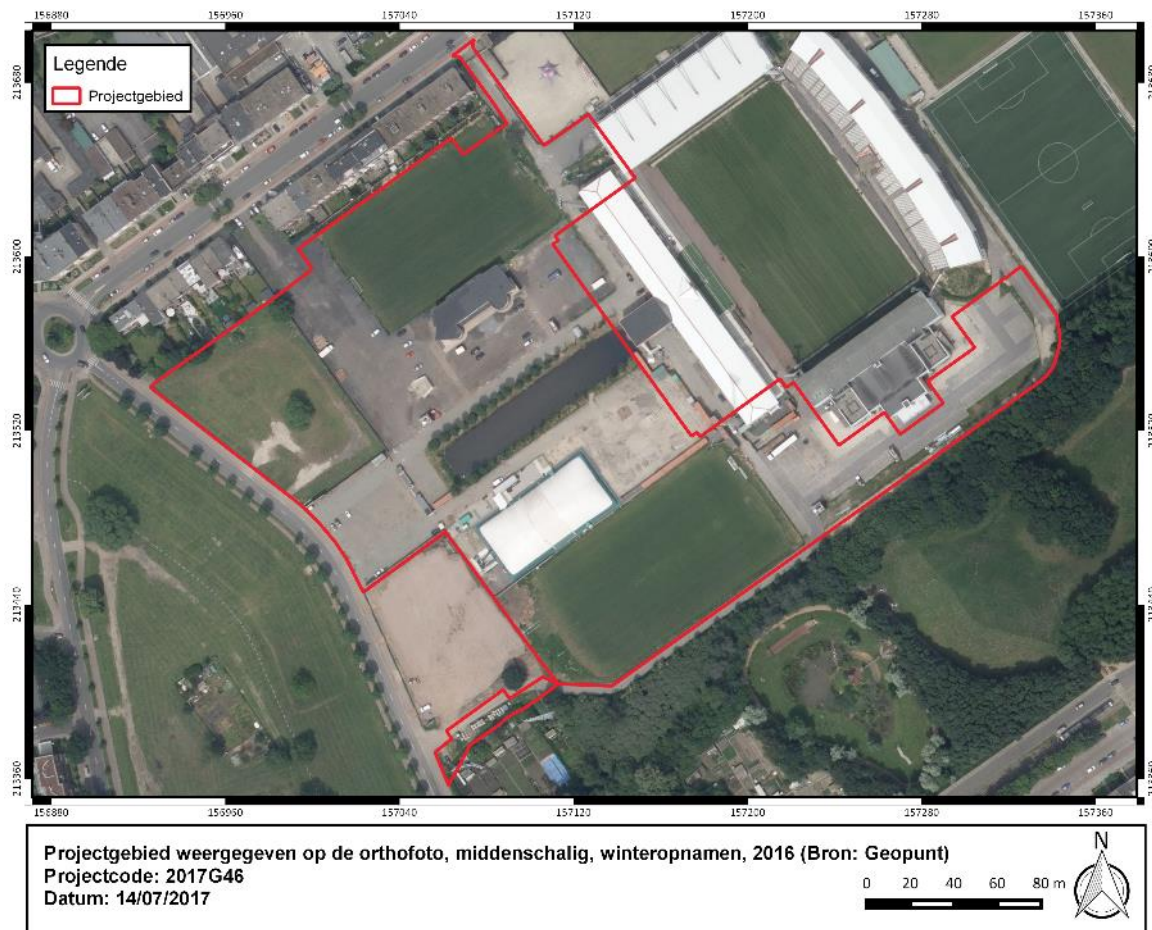
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

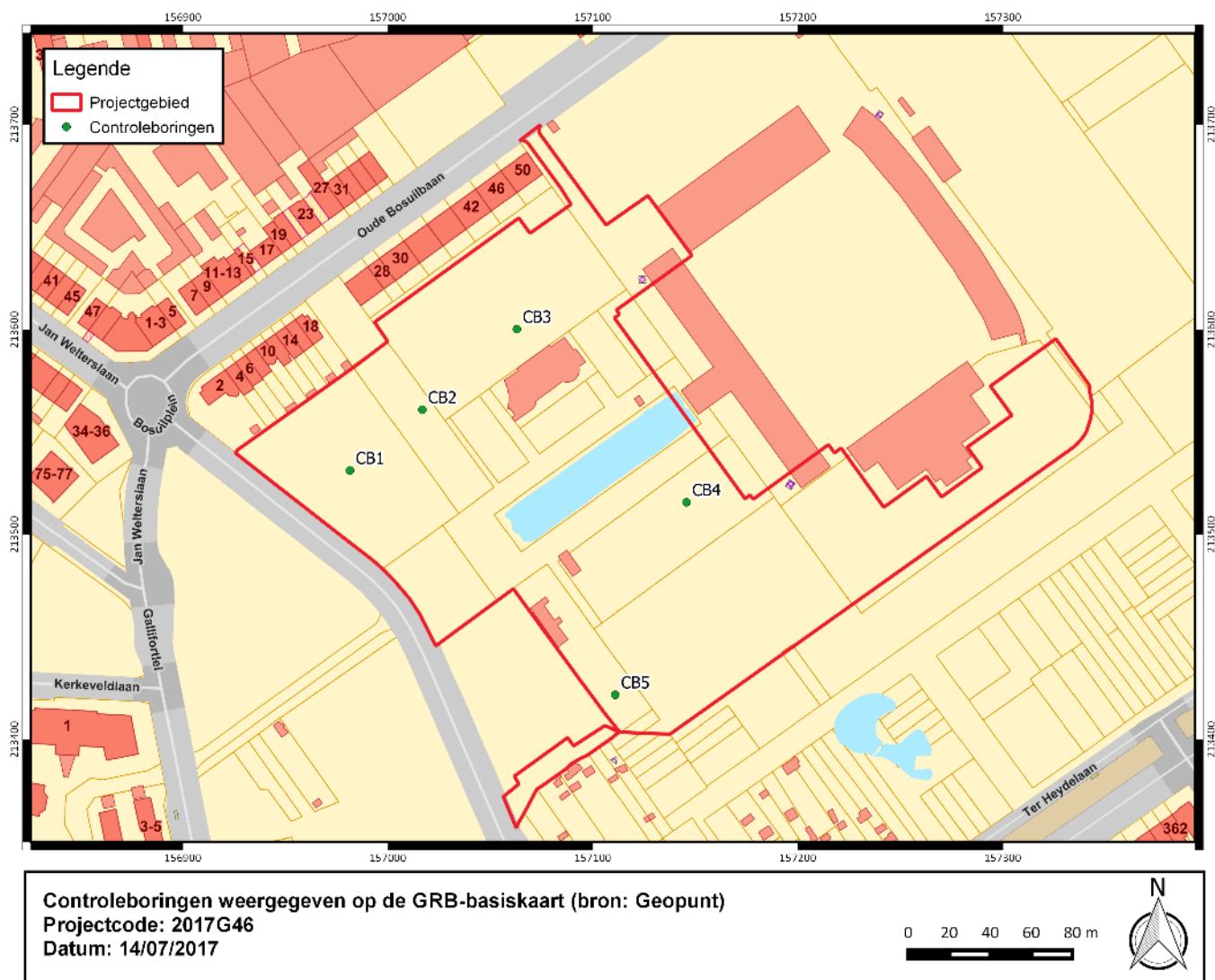
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

1.3.3.1.4 Controleboringen

De bodemkaart toont aan dat het volledige gebied gekarteerd werd als sterk vergraven bodem. Om een inschatting te maken in welke mate de bodem antropogeen vergraven/verstoord is, werden controleboringen uitgevoerd. De locatie van de controleboringen worden weergegeven op Figuur 23. Er werden 5 controleboringen uitgevoerd op verschillende locaties, gekenmerkt door verschillende ondergronden.

Figuur 23: Controleboringen weergegeven op de GRB basiskaart (bron: Geopunt).

Controleboring CB1 werd uitgevoerd op een klein stuk braakliggend terrein. Het vertoont een recent opgevoerd pakket van 35 cm dik met bruine kleur bestaande uit zeer fijn zand met veel stukken baksteen en volledige bakstenen. Tussen 35 en 60 cm-mv komt een donker bruine met steenpuin en baksteenresten gemengde lemig fijn zand voor met weinig roest. Zowel de structuur als de kleur duidt op een mogelijk oorspronkelijk maaiveldhoogte waarop het bovenliggende pakket is afgezet. Onder deze horizont tot 100 cm-mv is een geel-beige fijn zand aanwezig met glimmers (cfr. Duinzand) met veel roest verschijnselen die afnemen naar beneden toe. Dit is een natuurlijke horizont.

Figuur 24: Foto boorstaat CB1.

Controleboring CB2 werd uitgevoerd op een met steenslag verharde parking. De steenslag werd tot 15 cm verwijderd met behulp van een truweel/schop en bestaat uit steenslag met een diameter van ca. 3-5 cm. Onder deze fijne steenslag bevindt zich een fundering van grote stenen (diameter 10 cm+). Het was niet mogelijk om dieper te boren/te graven omwille van de aanwezigheid van deze grote stenen.

Figuur 25: Foto controleboring CB2, put is 15 cm diep met op de bodem een grote steen.

Controleboring CB3 werd uitgevoerd op het huidige oefenveld. Van 0 tot 70 cm-mv is een licht lemig, zeer fijn zand met bruinigrijze kleur en baksteenrestjes en ander bouwafval aanwezig. Het is een duidelijk antropogeen verstoorde laag. Onder deze verstoorde laag komt tussen 70 en 100 cm-mv een geel-beige goed gesorteerd fijn zand, soms lemig met veel roestverschijnselen voor. Dit is een niet verstoorde, natuurlijke horizont.

Figuur 26: Foto boorstaat CB3.

Controleboring CB4 werd uitgevoerd op een met steenslag verharde parking. Er is tot 13 cm diep geboord in deze horizont, bestaande uit fijne steenslag die overgaat in grote stenen en baksteenresten. Net naast CB2 zijn er graafwerken bezig die dieper dan deze parking reiken. Daaruit blijkt de opbouw van de parking te bestaan uit 40-50 cm steenslag gevolgd door een rode baksteenlaag. Deze is ca. 10 cm dik waaronder een geel-beige lemig fijn zand aanwezig is met roestverschijnselen, cfr. CB1.

Figuur 27: Foto boorstaat CB4

Figuur 28: Foto uitgegraven met steenslag verharde parking bij CB4

Controleboring CB5 werd uitgevoerd net naast het zuidelijkste voetbalveld. De eerste 80 cm bestaat uit bruin lemig zeer fijn zand met veel afval (glas, plastic, baksteen,). Deze horizont wordt gevolgd door een 10 cm dikke lemig fijn zandige horizont met donkerbruine kleur met fijne stukjes steen en baksteen. Deze kleur is mogelijks te wijten aan een beginnende bodemvorming waarbij “verbruining” of “verkleuring” de eerste stap is. Tussen 90 en 100 cm-mv komt een licht lemig fijn zand met geel-beige kleur voor en veel roestverschijnselen. Dit is opnieuw natuurlijke bodem.

Figuur 29: Foto boorstaaf CB5

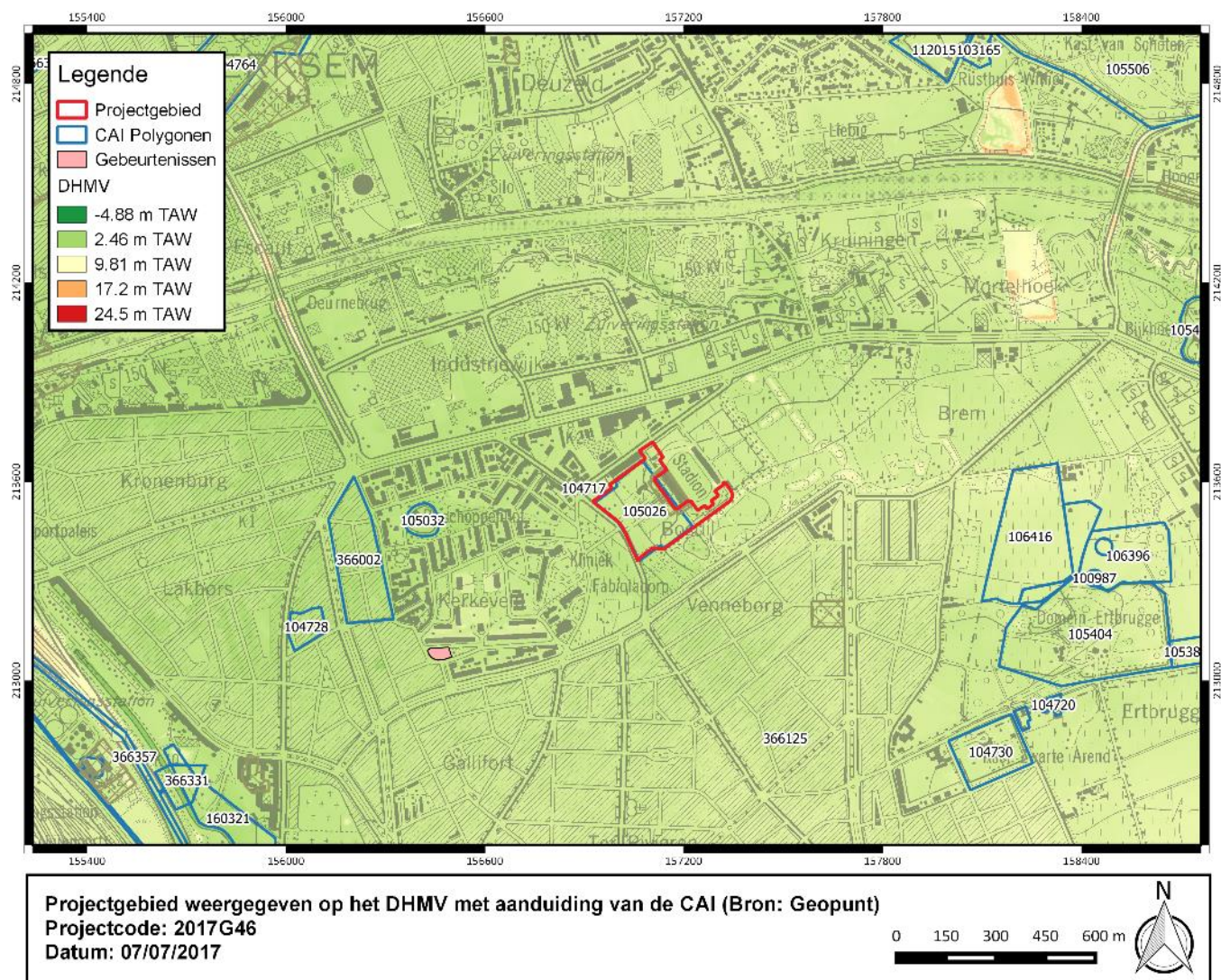
Uit de controleboringen blijkt dat er geen argumenten zijn om uit te gaan van een verstoring van het archeologisch relevant niveau. Alles wijst op enerzijds een aanvulling bovenop een mogelijks oude teelaarde laag of anderzijds op een dikke Ap horizont met veel afval.

De verstoorde bovengrond onder het oefenveld van 70 cm dik is vermoedelijk deels een omgeploegde bouwvoor met aangevoerde grond. Het verhogen van het terrein zal de natuurlijke drainage bevorderen. Gezien de met steenslag verharde parking op hetzelfde niveau als het oefenterrein ligt, kan er vanuit gegaan worden dat de aanleg ervan het archeologisch relevant niveau niet verstoord heeft.

Onder deze antropogeen verstoorde lagen komt een natuurlijke bodem voor in de vorm van een (licht) lemig fijn zand met geel-beige kleur. Dit is geheel in lijn met de te verwachten natuurlijke bodem, namelijk een zandbodem.

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
100987	Onbepaald (2008); NK: 15 meter Late middeleeuwen: munten – denier van Aleydis geslagen te Leuven Bron: Vondstmelding 2008
104717	Indicator cartografie; NK: 150 meter 18 ^{de} eeuw: alleenstaande hoeve

CAI nummer	Omschrijving
	Bron: Kennes H., Plomteux G. & Steyaert R. met medewerking van Wylleman L. & Himler A. 1992: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Antwerpen, Fusiegemeenten, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 3ND, Brussel - Turnhout, p. 228.
104717	Indicator cartografie; NK: 150 meter 18 ^{de} eeuw: hoeve Bron: Kennes H., Plomteux G. & Steyaert R. met medewerking van Wylleman L. & Himler A. 1992: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Antwerpen, Fusiegemeenten, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 3ND, Brussel - Turnhout, p. 228.
104720	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18 ^{de} eeuw: pachthoeve Bron: Kennes H., Plomteux G. & Steyaert R. met medewerking van Wylleman L. & Himler A. 1992: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Antwerpen, Fusiegemeenten, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 3ND, Brussel - Turnhout, p. 234-235.
104728	Indicator cartografie; NK: 15 meter 16 ^{de} eeuw: waterslot Bron: Kennes H., Plomteux G. & Steyaert R. met medewerking van Wylleman L. & Himler A. 1992: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Antwerpen, Fusiegemeenten, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 3ND, Brussel - Turnhout, p. 250-251.
104730	Indicator cartografie; NK: 15 meter 17 ^{de} eeuw: hof van plaisantie Bron: Kennes H., Plomteux G. & Steyaert R. met medewerking van Wylleman L. & Himler A. 1992: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Antwerpen, Fusiegemeenten, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 3ND, Brussel - Turnhout, p. 250-251.
104764	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve Bron: Kennes H., Plomteux G. & Steyaert R. met medewerking van Wylleman L. & Himler A. 1992: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Antwerpen, Fusiegemeenten, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 3ND, Brussel - Turnhout, p. 250-251.
105026	Opgraving (1974); NK: 150 meter Kasteel Gallifort

CAI nummer	Omschrijving
	Late IJzertijd: aangepunte eikenhouten planken; in de put zelf zat geen materiaal. Wel in de zich erboven liggende lagen 6 en 7: laag 6: klein handgevormd eivormig potje met licht gewelfde bodem en van een zeer slecht baksel laag 7: restanten van min 25 andere potten. Naast de waterput zijn ook kuilen aangetroffen waarin geen materiaal werd gevonden. 16de eeuw: lusthof Bron: - GOOSSENAERTS K. 1985: De Brons- en IJzertijd in het Arrondissement Antwerpen. Een status quaestionis (licentiaatsverhandeling KULeuven), p. 24-25. ; - Paredis G. 1974: De ijzertijd-bewoning onder Gallifort te Deurne, Turninum 1974-4, p.145-151. ; - Goossenaerts K. 1987: De bronstijd en ijzertijd in het arrondissement Antwerpen (1800-50 AD), De Leiegouw jg XXIX, afl. 1-2, p. 135-141.
105032	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Motte met slotgracht Bron: Goris M., Persoons E. en Van der Haegen H. 2003: Een kaartboek van de Sint-Michielsabdij Antwerpen 1640-1793, Cartografische en iconografische bronnen voor de geschiedenis van het landschap in België VII, Brussel.
105404	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18de eeuw: lusthof Bron: Aendenboom J., 1987: Archeologisch onderzoek in de gemeente Wijnegem. Prospectie, analyse, synthese (lic.verhandeling RUG) p. 224-226.
105506	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen- hoeve 16de eeuw: omwaterd kasteel – is de opvolger van de hoeve Bron: Plomteux G., Steyaert R. & Wylleman L. 1985: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Antwerpen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 10N3 (Ru-Z), Brussel - Gent, p. 971-973.
106396	Veldprospectie (1985); NK: 15 meter Jong-Paleolithicum: kernrand uit silex met witte patina Volle middeleeuwen: roodbeschilderd, laat oxiderend gebakken pijpwaar, dakpanfragmenten Volle middeleeuwen – dakpanfragmenten 19de eeuw: bijgebouw

CAI nummer	Omschrijving
	Bron: Aendenboom J., 1987: Archeologisch onderzoek in de gemeente Wijnegem. Prospectie, analyse, synthese (lic.verhandeling RUG) p. 23-28.
106416	Veldprospectie (1985); NK: 15 meter Steentijd: fragment afslag in silex Volle middeleeuwen: roodbeschilderd aardewerk, vroeg oxiderend gebakken aardewerk Late middeleeuwen: laat reducerend gebakken aardewerk – laat oxiderend gebakken aardewerk, Westerwaldsteengoed, steengoed, pijpwaar. Bron: Aendenboom J., 1987: Archeologisch onderzoek in de gemeente Wijnegem. Prospectie, analyse, synthese (lic.verhandeling RUG) p. 23-28.
112015	Historisch onderzoek; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve 17 ^{de} eeuw: lusthof Bron: Arran P. 1989: Van Kasteel naar Kasteel, Deel III, p. 186-189.
160321	Luchtfotografie (1918); NK: 15 meter WO I: prikkeldraad Bron: Stichelbaut B. 2008: The Brialmont fortifications revisited. An Aerial photographic study of the Zimmermann-collection, UGent archeological reports, 12, Gent.
366002	Onbepaald; NK: 250 meter Middeleeuwen: onbepaald Bron: Archief IAP
366125	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18 ^{de} eeuw: nederzetting
366331	Onbepaald; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: gegroepeerde nederzetting Bron: Turnium 1975-1980
366337	Onbepaald; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: nederzetting Bron: Turnium 1975-1980
366357	Indicator cartografie; NK: 15 meter 19 ^{de} eeuw: omwalling

CAI nummer	Omschrijving
	Bron: Migom S. 2010: Een harnas van baksteen en beton. De Antwerpse fortengordels, Antwerpen.

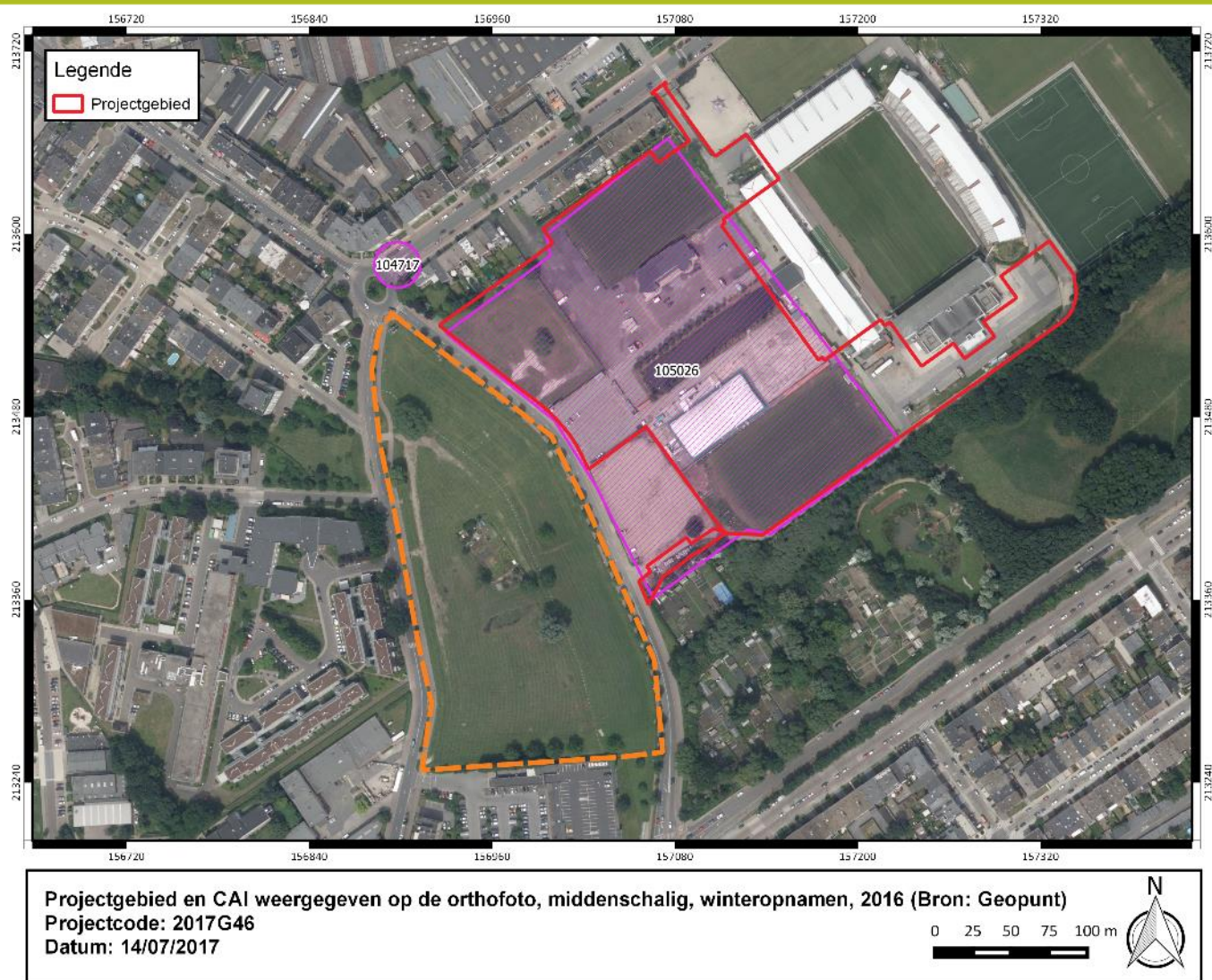
Gezien CAI Indicator 105026 projectgebied 'Bosuilstadion Tribune 1' snijdt, werd deze alsnog in detail onderzocht in het kader van de opmaak van deze archeologienota.

In 1974 werd op deze locatie door de Heemkundige Kring van Deurne een archeologische opgraving uitgevoerd. Participanten aan deze opgraving waren onder andere Ludo Peeters en Peter Verstappen, die met het oog op dit bureauonderzoek werden gecontacteerd. Aanleiding van het archeologisch onderzoek waren een wetenschappelijke vraagstelling, de vele volksverhalen over het Kasteel Gallifort en de kasteelruïnes die er voor W.O.II nog te zien waren. De locatie van de opgraving wordt foutief weergegeven op de CAI en bevindt zich ten westen van de huidige polygoon, tussen de Gallifortlei en de Jan Welterslaan. (Figuur 31) Momenteel is het terrein in gebruik als hondenweide. Bij de opgraving werden volgende archeologische sporen aangetroffen:

- Een 16de eeuwse 'kasteel', waarvan de restanten zich nog steeds onder het huidige maaiveld zouden bevinden. In 1523 wordt het nog vernoemd als een hoeve "met een stenen huysse er op staende". Het betreft hier dus zeker geen kasteel in de ware zin van het woord. In 1542 werd het benoemd als een omwaterd gebouwencomplex opgericht door een rijke antwerpse handelaar Lazarus Tucher. Het behoort dus tot de 36 luthoven of buitenverblijven die rijke Antwerpenaren in Deurne oprichtten in de 16e eeuw.
- IJzertijdvondsten: een waterput in eikenhouten planken tot in de Scaldisiaan schelpenbank met erboven een brandlaagje met La Tène-scherven. Er was geen mogelijk in verdere omgeving. Men had tijdens de opgraving reeds het vermoeden dat lokaal door de diverse bouwwerken aan luthof Gallifort veel materiaal verloren was gegaan.²

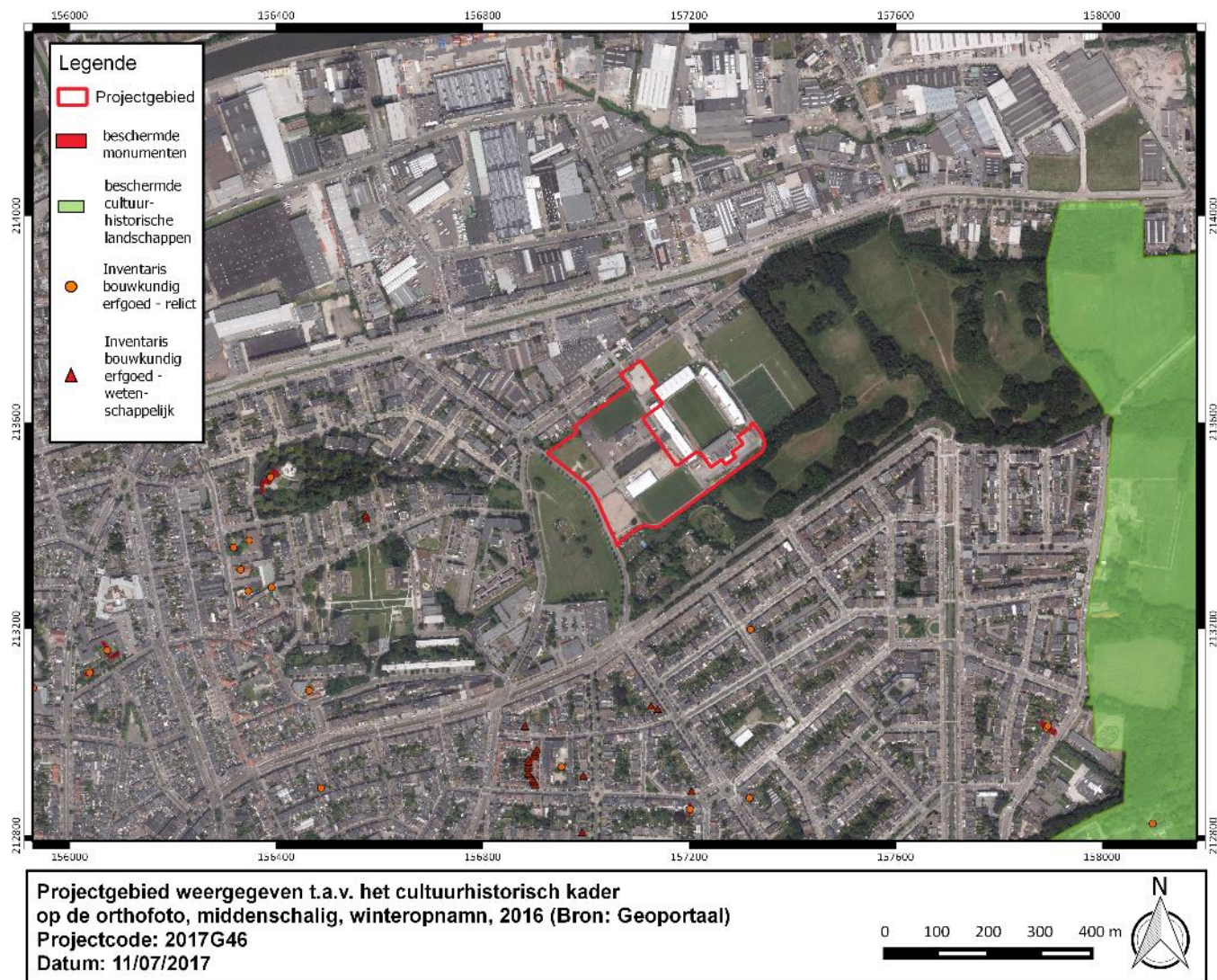
Deze archaeologica werden langs de westelijke zijde van de site aangetroffen; enkel de oostelijke grens van de sporen kon afgebakend worden. De sporen strekken zich dus vermoedelijk verder uit naar de westen toe. Het projectgebied bevindt zich ten oosten van de archeologische opgraving uit 1974.

² Mondeling contact met Ludo Peeters en Peter Verstappen, d.d. 23/03/2017.

Figuur 31: Projectgebied en CAI ID 105026 weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 32: Projectgebied weergegeven t.a.v. het cultuurhistorisch kader op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn een aantal erfgoedrelicten te onderscheiden. Ca. 400 meter ten zuiden van het plangebied situeert zich een eengezinswoning uit 1985 naar ontwerp van Bob Van Reeth, Marc Van Bortel, Mica Franck en Geert Driesen.

Ca 700 meter ten westen van het plangebied staat het Bisschoppenhof dat geldt als beschermd monument. Naamgeving hiervan is in verband met grondheerlijke rechten (cijnzen en rechtspraak), die de Luikse prins-bisschop hier eertijds bezat; het huidige Bisschoppenhof gaat naar alle waarschijnlijkheid terug op het centrum van de voormalige bisschoppelijke villa, die na de Slag van Woeringen (1288) in handen kwam van de hertog van Brabant;

Op ongeveer 600 meter ten oosten van het plangebied is een beschermd cultuurhistorisch landschap gelegen. Het betreft het domein Ertbrugge –Zwarte Arend. De bescherming als landschap betreft het complex van het kasteeldomein Ertbrugge en Zwarte Arend, de hoeves Sitters en Covens, de bijgebouwen, de parken, de parkbossen en landbouwgronden dat een uniek overblijfsel vormt van het leefmilieu van voornamelijk de 18de eeuw.³

³ Geoportaal Agentschap Onroerend Erfgoed.

1.4 Synthese

De opdrachtgever plant infrastructuurwerken aan het voetbalstadion de 'Oude Bosuil' in het district Deurne (stad Antwerpen). Deze werkzaamheden omvatten de aanleg van nieuwe buiteninfrastructuur zoals parkeerterreinen en riolering. De totale oppervlakte van het projectgebied is 46323 m² groot; de geplande bodemingrepen vinden plaats over een oppervlakte van 33904m² op terrein dat nu ingenomen wordt door parkeerinfrastructuur en een voetbalveld.

Het plangebied is gelegen in stedelijk gebied, op de rand van de Centrale Kempen. Circa 500m noordwaarts stroomt de Kleine Schijn, deel van het Scheldebekken. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer bestaand uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen/vroeg-Holoceen. Over het sediment is geen informatie beschikbaar op de Bodemkaart, de gekarteerde eenheden in de nabije omgeving wijzen op een bodem bestaand uit zand met relatief dikke ploeglaag. Dit impliceert een éénduidige bodemkundige situatie waarbij grondvaste archeologische resten reeds zichtbaar zijn direct onder de bouwvoor. Aangezien het stadion aan de Oude Bosuilbaan reeds sinds 1923 wordt gebruikt door Antwerp FC en de schaal van de activiteiten de voorbije eeuw is toegenomen tot de oppervlakte die ze vandaag beslaat, was er enige onzekerheid met betrekking tot de gaafheid van het bodemarchief. Omwille van dit gegeven was het noodzakelijk dit door middel van enkele controleboringen te evalueren. De vijf uitgevoerde controleboringen leverden geen aanwijzingen voor een grondige verstoring van het archeologisch relevante niveau. Op basis van de controleboringen kan aldus gesteld worden dat er binnen de grenzen van het plangebied mogelijks relevante archeologie in het bodemarchief aanwezig is.

De ontwikkeling van het stadsdistrict Deurne is onlosmakelijk verbonden landbouwgemeenschappen die zich vestigen langs de oevers van de Kleine en Grote Schijn, beide zijrivieren van de Schelde en de relatie met de stad Antwerpen. Stelselmatig nam het belang van deze relatie met de stad toe. In 1983 werd de gemeente onderdeel van de stad als één van de 7 stadsdistricten. Cartografisch bronmateriaal wijst in hoofdzaak op een rurale functie van het plangebied in de 2e helft van de 18e eeuw. Gedurende de voorbije eeuw is de gemeente dan ook stelselmatig opgenomen in het moderne, (sub)urbane weefsel.

Er zijn geen archeologische waarden gekend binnen het plangebied. Hoewel de inventaris melding maakt van het zgn. "Kasteel Gallifort" (CAI-105026) op het plangebied moet deze vindplaats naar het oosten gesitueerd worden, tussen de Gallifortlei en Bosuil. Hier werden bij een opgraving in de jaren '70 materiële resten gerecupereerd uit de ijzertijd, evenals resten van een 16e-eeuws lusthof. Direct ten noordwesten van het plangebied maakt de CAI melding van een 18e-eeuwse alleenstaande hoeve (CAI-104717). Circa 600m ten oosten van het plangebied staat een motte met walgracht aangegeven, gekend op basis van een cartografische indicator (CAI-105032). Verdere gekende waarden in de ruime omgeving betreffen in hoofdzaak cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse relicten.

Op basis van de landschappelijke situatie, de uitgevoerde controleboringen en de gekende waarden kan een beduidend archeologisch potentieel afgeleid worden.

1.4.1.1 Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Tot op heden zijn geen argumenten om aan te nemen dat het onderzoeksgebied vrij is van relevante archeologische resten. De controleboringen gaven aan dat de impact van de inrichting van de infrastructuur de voorbije eeuw op eventuele archeologisch relevante lagen erg beperkt is gebleven. Er werd vastgesteld dat het bodemarchief nog (relatief) goed is bewaard. In het geval van projectgebied Buiteninfrastructuur Bosuilstadion geldt het verwachtingspatroon uit klassieke sporenarcheologie, onder de bouwvoor.

1.4.1.2 Beantwoorden van de onderzoeksvragen

- *Wat is, op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?*
Op basis van de landschappelijke bronnen, de resultaten van de controleboringen en de gekende archeologische waarden is het archeologisch potentieel van het projectgebied beduidend.
- *Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?*
Binnen de grenzen van het plangebied zijn er geen indicaties van archeologische sites. Wel bevindt zich ten oosten van het plangebied CAI ID 105026. Hier werden bij een opgraving in de jaren 1970 materiële resten gerecupereerd uit de ijzertijd, evenals resten van een 16e-eeuwse lusthof.
- *Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?*
Binnen de grenzen van het plangebied werd nog geen eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd; dat kan de afwezigheid van archeologische indicatoren op het terrein mogelijks verklaren.
- *Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?*
Indien er archeologische resten aanwezig zijn in het projectgebied, geldt een verwachting naar klassieke sporenarcheologie, mogelijk vanaf het Finaal-Neolithicum, direct onder de bouwvoor. De controleboringen geven aan dat deze resten mogelijks in situ en onverstoord bewaard kunnen zijn. Er geldt een verhoogde verwachting naar IJzertijd en Laatmiddeleeuwse sporen toe gezien de nabijheid van CAI ID105026.
- *Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?*
Het Bosuilstadion dateert uit het jaar 1923. In de loop van de 20ste eeuw zijn de recreatieve activiteiten hier toegenomen, waardoor ook de infrastructuur steeds grootschaliger werd. De controleboringen wezen echter uit dat de aanleg van deze voorzieningen een erg beperkte impact hebben gehad op eventueel archeologisch relevante lagen.
- *Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?*
De geplande werken zullen over een oppervlakte van ca. 3.3ha de bodem verstoren tot ca. 50cm onder het maaiveld. Men kan er van uitgaan dat eventuele archeologie, die hier oppervlakkig verwacht wordt, bedreigd wordt ter hoogte van deze geplande werken.
- *Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?*
Het potentieel op kennisvermeerdering is hier aanzienlijk. Het proefsleuvenonderzoek kan inzicht bieden op menselijke activiteiten in deze regio vanaf het Finaal-Neolithicum. De wetenschappelijke output kan mogelijks in verband gebracht worden met de resultaten van de opgraving uit de jaren 1970 (CAI ID 105026).

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Inventaris Onroerend Erfgoed

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017G46
Onderwerp	Buiteninfrastructuur Bosuilstadion
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	10/07/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	26/06/2017

Plannummer	3
Type plan	Gewestplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	10/07/2017

Plannummer	4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2017

Plannummer	5
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferrariskaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ministeriekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1950-1970

Plannummer	17
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	22
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Controleboringen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	23
Type plan	Afbeelding
Onderwerp plan	Boorstaat CB1
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	24
Type plan	Afbeelding
Onderwerp plan	Boorstaat CB2
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	25
Type plan	Afbeelding
Onderwerp plan	Boorstaat CB3
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	26
Type plan	Afbeelding
Onderwerp plan	Boorstaat CB4
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	27
Type plan	Afbeelding
Onderwerp plan	Foto uitgegraven parking
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	28
Type plan	Afbeelding
Onderwerp plan	Boorstaat CB 5
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	29
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	30
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	CAI extra
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/07/2017

Plannummer	31
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/07/2017